

‘Bikkels’ en Virtuozen

Ward Karssemeijer

Leiden 2011

‘Bikkels’ en Virtuozen

Een kwalitatief onderzoek naar de wijze van
voetballen en de betekenissen die voetballers in
Paramaribo aan hun sport geven

Leiden, augustus 2011

Opleiding: Universiteit Utrecht
                                  Utrechtse School voor Bestuurs- & Organisationswetenschap
                                  Master Sportbeleid en Sportmanagement

Opdracht: Afstudeeronderzoek

Eerste begeleider: Drs. M.F.T Dortants

Tweede lezer: Drs. I.E.C. Claringbould

Auteur: Ward Karssemeijer
                                  Haarlemmerstraat 237a
                                  2312 DR Leiden
                                  wpckarssemeijer@gmail.com
                                  Student nr.: 3454894

To the aesthete it is an art form, an athletic ballet. To the spiritually inclined it is a religion.
Paul Gardner (voetballer)

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Voorwoord.....	3
Samenvatting.....	4
1. Inleiding.....	5
1.1 Voetbal in Suriname.....	5
1.2 Voetbalcontexten.....	5
1.3 Betekenissen aan voetbal.....	6
1.4 Vraagstelling.....	6
1.5 Maatschappelijke relevantie.....	6
1.6 Wetenschappelijke relevantie.....	7
1.7 Leeswijzer.....	7
2. Onderzoeksperspectief en theoretisch kader.....	8
2.1 Wetenschapsfilosofische positionering.....	8
2.1.1 Ontologie.....	8
2.1.2 Epistemologie.....	8
2.2 Theoretisch Kader.....	10
2.2.1 Bourdieu's field theory.....	10
2.2.2 Habitus, kapitaal, veld en doxa in actie.....	11
2.3 Kennis over voetbalcontexten en het Surinaamse voetbal.....	12
2.3.1 De drie voetbalcontexten: veldvoetbal, straatvoetbal en zaalvoetbal.....	12
2.3.2 De Surinaamse voetballers.....	13
3. Methodologie.....	15
3.1 Exploratief onderzoek doen.....	15
3.2 Onderzoeksmethoden.....	17
3.2.1 Observaties.....	17
3.2.2 Diepte-interviews.....	17
3.3 Validiteit en betrouwbaarheid.....	19
4. Resultaten.....	20
4.1 De drie voetbalcontexten in Paramaribo.....	20
4.1.1 Voetbalcontext één: Zaalvoetbal.....	20
4.1.2 Voetbalcontext twee: veldvoetbal.....	21
4.1.3 Voetbalcontext drie: straatvoetbal.....	23
4.2 De voetballers in de verschillende voetbalcontexten.....	26

'Bikkels' en Virtuozen

4.2.1 Participeren door te presteren	26
4.2.2 Sociale achtergrond en de participatie in diverse voetbalcontexten.....	29
4.3 Identificatievoorkeuren: twee typen	34
4.4 Dominante betekenissen van: vrijheid, “het hoogst haalbare” en organisatie.....	35
4.4.1 Vrijheidsbeleving	35
4.4.2 “Het hoogst haalbare” in het voetbal	37
4.5 De organisatie van het voetbal.....	40
5. Discussie	43
5.1 Drie voetbalcontexten en twee type voetballers	43
5.2 Voetballers, voetbalcontexten en het vormgeven van sociaal handelen.....	45
5.3 Straatvoetbal: kapitaal, voorkeuren en keuzes	47
5.4 In- en uitsluitingsmechanismen: fysiek-, sociaal- en cultureel kapitaal.....	49
5.5 Sociale klasse als rode draad.....	50
5.6 Het zaalvoetbal als ontmoetingsplek.....	51
6. Conclusie	52
Bibliografie.....	54
Lijst met video's	58
Bijlagen.....	59
Bijlage 1.....	59
Bijlage 2.....	61

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie ter afsluiting van de master Sportbeleid en Sportmanagement aan de Universiteit Utrecht. Het afronden van mijn scriptie voelt als een mooie bekroning op de afgelopen twee jaar. Net zoals de inhoud van de scriptie, heeft ook de totstandkoming ervan te maken met plezier, vrijheid en het maken van (eigen) keuzes. Het had niet veel gescheeld of voor u had nu een scriptie gelegen over de lerende (sport)organisatie. Een erg interessant onderwerp, maar mijn gevoel zei dat ik voor deze scriptie terug moest gaan naar de basis van mijn interesse in sport. Voor mij is het allemaal begonnen met het voetballen op straat. Veruit de meeste uren in mijn sportloopbaan heb ik doorgebracht op de straatvoetbalveldjes in Gouda, de stad waar ik ben opgegroeid. Het straatvoetballen wisselde ik af met het voetballen bij een reguliere voetbalvereniging. Rond mijn zestiende jaar besloot ik ook nog met mijn vrienden uit de buurt een eigen zaalvoetbalteam op te richten. Het zijn deze drie sportcontexten: het straat-, veld- en zaalvoetbal en haar voetballers die centraal staan in deze scriptie. De Nederlandse Sport Alliantie (NSA) en de Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisationswetenschap hebben mij de mogelijkheid gegeven dit onderzoek niet in Nederland, maar in Suriname (Paramaribo) uit te voeren. Een prachtige uitdaging die ik niet aan mijn neus voorbij heb laten gaan. Voor vertrek wist ik niet wat me te wachten zou staan in Suriname. Om me heen kreeg ik regelmatig te horen dat ik wel een (groot) risico nam met dit exploratieve onderzoek. Zelf was ik ook erg benieuwd of ik als 'bakra' (blanke) me wel echt zou kunnen onderdompelen in het Surinaamse voetbal. Achteraf kan ik zeggen dat het onderdompelen is gelukt! Ik heb drie fantastische maanden gehad in Suriname, waar ik naast het verzamelen van data ook goed heb kunnen werken aan mijn voetbal skills. Het was wel even wennen: de sociale processen die zich in het voetbal afspelen en die je normaliter vaak ongemerkt aan je voorbij laat gaan, moest ik nu vanuit het perspectief van een onderzoeker bekijken.

Een aantal mensen wil ik in het bijzonder bedanken voor hun bijdrage. Ten eerste mijn scriptiebegeleider, Marianne Dortants. Hartelijk dank voor de steun (op afstand) en vooral het enthousiasme in het meedenken. Ook wil ik de NSA, en in het bijzonder Martijn Harlaar, bedanken voor zijn input, maar bovenal zijn flexibiliteit en 'relaxedheid'. In Suriname wil ik Rahiem Kurban bedanken voor zijn gastvrijheid en zijn vele contacten waarvan ik gebruik heb kunnen maken. Ook wil ik Furgell Pinas bedanken voor zijn openhartigheid en de nieuwe trucs die ik van hem heb geleerd. De twee belangrijkste personen aan het thuisfront zijn mijn moeder en Emily. Mam, bedankt voor de altijd frisse invalshoek en het soms op de raarste momenten moeten vrijmaken van tijd. Em, bedankt voor het strakke tijdschema dat je de laatste paar dagen voor me hebt uitgezet, maar vooral voor je onvoorwaardelijke liefde en steun! Dan rest nu niets meer dan iedereen veel leesplezier toe te wensen.

Ward Karssemeijer
Leiden

Augustus 2011

Samenvatting

Achtergrond: Voetbal is sport nummer één in Suriname. Veel Surinamers voetballen en zij doen dit in verschillende voetbalcontexten. Je kunt voetballen in de hoofdklasse van het veld bij de traditionele vereniging Transvaal en je kunt dagelijks voetballen op de pleintjes in Paramaribo als lid van de straatvoetbalformatie 'Streetskillerz'. Kenmerkend voor de Surinaamse voetballers is dat veel van hen in meerdere voetbalcontexten tegelijkertijd actief zijn: het straatvoetbal, het veldvoetbal en het zaalvoetbal. Tot nu toe is nog weinig bekend over de verschillende voetbalcontexten en de voetballers die in deze voetbalcontexten actief zijn.

Methodologie: Het onderzoek is exploratief van aard. Bij aanvang van de dataverzameling was nog weinig bekend over het Surinaamse voetbal. De beschikbare informatie over het Surinaamse voetbal komt voor een groot deel uit bronnen van de Surinaamse voetbal- en zaalvoetbalbond en de Surinaamse overheid. Dit onderzoek geeft inzicht in de wijze van voetballen in de verschillende voetbalcontexten en de betekenissen die voetballers aan hun sport geven. Het vertrekpunt voor de dataverzameling is mijn lidmaatschap bij een Surinaamse zaalvoetbalvereniging geweest. Via deze zaalvoetbalvereniging ben ik in contact gekomen met voetballers die actief zijn in verschillende voetbalcontexten. De (participatieve) observaties en (semi-gestructureerde) interviews met deze voetballers vormen de kern van de data. Verder zijn gegevens afkomstig uit informele gesprekken en algemene observaties.

Resultaten: De resultatensectie laat zien dat de voetballers in dit onderzoek actief zijn in verschillende voetbalcontexten. Dominant hierbij zijn de hoofdklasse van het veldvoetbal, de hoofdklasse van het zaalvoetbal en het straatvoetbal, dat uiteen valt in straatvoetbal 1.0 en straatvoetbal 2.0. De verschillende voetbalcontexten zijn sterk ingericht langs lijnen van sociale klasse, etniciteit en gender. In de hoofdklasse van het veldvoetbal zijn voornamelijk Creoolse jongens actief die uit de volksbuurten in Paramaribo komen. De diversiteit in de hoofdklasse van het zaalvoetbal is groter. Een deel van de jongens komt uit volksbuurten en een deel uit middenklasse buurten. Ook zijn in vergelijking met het veldvoetbal meer Javaanse en Hindoestaanse jongens actief in het zaalvoetbal. Etniciteit en sociale klasse lijken ook een belangrijke rol te spelen bij de participatie in bepaalde teams. In het straatvoetbal 1.0 voetballen voornamelijk jongens uit de volksbuurten en in het relatief nieuwe straatvoetbal 2.0 domineren de jongens uit de middenklasse. Veel hoofdklasseverenigingen op het veld en in de zaal worden bestuurd door (vaak Hindoestaanse) mannen uit de middenklasse. Voornamelijk in het veldvoetbal ervaren de voetballers een grote kloof tussen de bestuurders (uit de middenklasse) en henzelf (afkomstig uit de sociaal lagere klasse). Deze kloof wordt door de voetballers in het zaalvoetbal in mindere mate ervaren. De betekenissen die de voetballers aan 'plezier en vrijheid' en "het hoogst haalbare" in het voetbal geven lijkt sterk samen te hangen met de keuzes die zij uiteindelijk maken voor bepaalde voetbalvarianten. In het bijzonder de perspectieven op "het hoogst haalbare" lijken sterk verbonden aan sociale klasse.

Conclusies en aanbevelingen: Dit onderzoek laat zien dat de wijze van voetballen, de betekenissen die de voetballers geven aan het voetbal en de uiteindelijke keuzes die de voetballers in dit onderzoek maken, sterk samenhangen met de sociale achtergrond van de voetballers. Bij het verwerven van een plek (voetballend en bestuurlijk) in het Surinaamse voetbal spelen naast sociale klasse, ook het hebben van de juiste vaardigheden in een bepaalde context (kapitaal), etniciteit en gender een belangrijke rol. Deze factoren lijken op een complexe manier samen te hangen. Dit onderzoek laat de diversiteit in het voetbal zien. De wijze van voetballen, de betekenissen die de voetballers aan hun sport geven en de keuzes die zij binnen de sport maken verschillen sterk. Voor de betrokken sportorganisaties is het belangrijk oog te hebben voor deze verschillen.

1. Inleiding

1.1 Voetbal in Suriname

Veel, zo niet alles, van wat dit land zo bijzonder maakt, vind je terug in het voetbal. Alles in Suriname ademt voetbal. Iedereen praat erover en iedereen heeft er verstand van. Iedereen wil voetballen en heel veel Surinamers kunnen ook voetballen. In de hoofdklasse, waarin de clubs Robinhood, Transvaal, Leo Victor, House of billboards, Young Rhythm of Intermoengotapoe heten. In de eerste klasse en lager, op districtsniveau. Bij de veteranen en sinds kort ook weer in de jeugd- en vrouwencompetities, waarin onder meer Diva, Oema Soso of de klaasladies tegen elkaar uitkomen. Verder voetballen Surinamers op een familietoernooi. Blootsvoets in het binnenland. Op het achtererf. En overal wemelt het van talent, vinden ze zelf. (Samwel, 2002, p. 7)

Voetbal is een belangrijk onderdeel van de Surinaamse samenleving. Tal van raakvlakken zijn zichtbaar tussen voetbal en samenleving (Samwel, 2002). Raakvlakken met betrekking tot het belang van sociale klasse en etniciteit, zoals de spanning tussen Creolen en Hindoestanen (Samwel, 2002), maar ook raakvlakken met betrekking tot organisatie en economie. Bijvoorbeeld de moeizame wederopbouw (van de economie) en de voorzichtige pogingen om een profcompetitie van de grond te krijgen (Samwel, 2002). Het onderzoek maakt een koppeling tussen het voetbal in Suriname, in het bijzonder Paramaribo, en onderliggende maatschappelijke thema's die te maken hebben met sociale klasse, etniciteit en gender.

1.2 Voetbalcontexten

De voetballers in Paramaribo voetballen "In de hoofdklasse", "op een familietoernooi" en "op het achtererf". Bijzonder aan het voetbal in Paramaribo is dat veel voetballers tegelijkertijd in meerdere voetbalcontexten (op het hoogste niveau) actief zijn. In Suriname is het niet ongebruikelijk dat een voetballer van Transvaal (veld), tevens uitkomt voor Styx (zaal) en daarnaast nog drie keer per week voetbalt met vrienden op een pleintje in de buurt (straat).

In het onderzoek nemen de zaalvoetballers van de hoofdklasse verenigingen Réal en Barka een centrale plaats in. De interviews zijn gehouden met zaalvoetballers van deze verenigingen. Zaalvoetballers die allemaal actief zijn in meerdere voetbalcontexten. Een deel van hen voetbalt intensief op straat en in de hoofdklasse van de zaal. Een ander deel voetbalt zowel in de hoofdklasse van het veld als de zaal. Ook zijn een aantal van de zaalvoetballers actief in alle drie de voetbalcontexten.

De drie voetbalcontexten, voornamelijk het veld- en straatvoetbal, lijken in de literatuur op een aantal punten sterk van elkaar te verschillen. Het veldvoetbal in verenigingsverband krijgt vaak betekenis als traditionele wedstrijdssport, met onder andere een competitieve focus en trainingen op vaste tijdstippen (Anthonissen & Sterkenburg, 2006; Skille, 2007). Kenmerkend voor het straatvoetbal zijn juist het ontbreken van gereguleerde trainingen. Bij bepaalde vormen van straatvoetbal verdwijnt het competitieve element ook naar de achtergrond (Anthonissen & Sterkenburg, 2006; Skille, 2007). Het straatvoetbal lijkt daarmee meer op haar plek te zijn tussen de alternatieve- of actiesporten.

1.3 Betekenissen aan voetbal

De voetbalcontexten in Paramaribo hebben een aantal (unieke) eigenschappen. De vraag is of de verschillende voetbalcontexten leiden tot verschillende ervaringen en betekenissen bij de sporters. Uit onderzoek (Skille, 2007) blijkt dat de ervaringen en betekenissen die voetballers in een traditionele sportvereniging aan hun sport geven, verschilt met die van sporters in een alternatieve sportcontext. De sporters in het onderzoek van Skille zijn slechts actief in één van beide sportcontexten, de traditionele (voetbal)vereniging of de 'alternatieve' open sporthal.

Dit onderzoek start niet vanuit de sportcontexten (een conventionele en alternatieve sportcontext), maar vanuit de sporters (de zaalvoetballers). De zaalvoetballers blijken actief te zijn in verschillende voetbalcontexten die op een aantal punten van elkaar verschillen. Door sporters die in meerdere sportcontexten tegelijkertijd actief zijn als uitgangspunt te nemen, kan het onderzoek de interactie tussen de voetballers en de voetbalcontexten bloot leggen.

1.4 Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is inzicht te krijgen in de wijze van voetballen in de verschillende voetbalcontexten en de betekenissen die de voetballers (die actief zijn in de verschillende voetbalcontexten) aan hun sport geven. Deze inzichten dienen een bijdrage te leveren aan de kennis over de inrichting en dynamiek van het Surinaamse voetbal (voornamelijk) vanuit het perspectief van de voetballers.

De voetballers, de voetbalcontexten en de betekenisgeving van de voetballers in verschillende voetbalcontexten staan centraal in het onderzoek. Deze drie centrale thema's vormen de aanleiding voor de volgende onderzoeksvraag:

Welke betekenissen geven de voetballers die actief zijn in verschillende voetbalcontexten in Paramaribo aan hun sport (voetbal) en waar komen deze betekenissen vandaan?

Aan de hoofdvraag zijn een drietal deelvragen gekoppeld:

- I. In welke voetbalcontexten zijn de Surinaamse zaalvoetballers actief, op welke wijze wordt in deze contexten gevoetbald en wat zijn de dominante betekenissen in de verschillende contexten?
- II. Op welke wijze wordt het voetbal in de verschillende contexten georganiseerd en wat betekent dit voor de verschillende in- en uitsluitingsmechanismen?
- III. Hoe kunnen de Surinaamse overheid, de Surinaamse zaal- en voetbalbond en de Nederlandse Sport Alliantie (NSA) het voetbal in Paramaribo toegankelijker maken?

1.5 Maatschappelijke relevantie

Het onderzoek is maatschappelijk relevant omdat sport, in het bijzonder voetbal, een belangrijk onderdeel is van de Surinaamse samenleving. De kennis over het Surinaamse voetbal is beperkt en is vooral gebaseerd op beleids- en visiestukken van de Surinaamse voetbalbonden en overheid, die het dominante discours verwoorden. Het onderzoek probeert juist inzicht te geven in de betekenissen van hen die vaak niet gehoord worden, Deetz (2000) 'lost voices', in dit geval de voetballers in Paramaribo. Inzicht in de betekenissen die de voetballers aan hun sport geven en de aanwezige in- en uitsluitingsmechanismen kunnen als input dienen bij afwegingen rondom de formulering en implementatie van Surinaams (sport) beleid.

Voor de Surinaamse Voetbal Bond (SVB) en Surinaamse Zaal Voetbal Bond (SZVB) is het onderzoek in het bijzonder interessant vanwege het huidige conflict tussen beide partijen. Op dit

moment hebben de bonden een geschil met elkaar omdat de SVB de voetballers wil verplichten te kiezen tussen veldvoetbal of zaalvoetbal (Herewood, 2010). Naar aanleiding hiervan heeft de SZVB haar lidmaatschap bij de SVB in december 2010 opgezegd. Gevolg is onder andere dat de zaalvoetballers niet meer uit kunnen komen voor internationale wedstrijden georganiseerd door de FIFA (Herewood, 2010). Ondertussen zijn veel van de spelers nog steeds actief in beide sportcontexten. Het belichten van het perspectief van de voetballers is een belangrijk onderdeel bij het zoeken naar een oplossing voor het conflict.

1.6 Wetenschappelijke relevantie

De traditioneel georganiseerde sport vormt nog steeds het dominante discours in sociaal wetenschappelijk sport onderzoek (Coates, Clayton & Humberstone, 2010). Onderzoek naar alternatieve sporten met een ongeorganiseerd karakter heeft de laatste jaren echter een enorme sprong gemaakt (Wagg et al., 2009). Zo gaan Anthonissen en Sterkenburg (2006) dieper in op de betekenissen die skateboarders en inlineskaters aan hun sport geven. Skille (2005;2007) maakt de koppeling tussen de betekenisgeving van sporters in een alternatieve en conventionele sportcontext. Het unieke aspect van dit onderzoek is dat de focus ligt op de ervaringen van voetballers die tegelijkertijd actief zijn in verschillende, meer conventioneel en alternatief geïntendeerde, voetbalcontexten. Contexten die qua organisatie en dominante betekenissen van elkaar verschillen en contexten die in eerste instantie met elkaar lijken te conflicteren. Interessante vraag is hoe (onder welke omstandigheden) de voetballers in meerdere voetbalcontexten actief kunnen zijn.

In het onderzoek neemt het straatvoetbal een bijzondere plaats in. Een deel van de geïnterviewde voetballers in Paramaribo voetbalt intensief op straat en alle geïnterviewde voetballers hebben in hun jeugd op straat gevoetbald. De kennis over straatvoetbal (in Paramaribo) en over bepaalde (nieuwe) vormen van straatvoetbal (panna) is beperkt. Janssens en Elling (2005) en Cevaal & Romijn (2011) leveren een bescheiden bijdrage aan de kennis over deze nieuwe straatvoetbalvorm. Beide gaan echter niet diep in op de betekenissen die de straatvoetballers aan hun sport geven. Daar komt bij dat huidig onderzoek naar ongeorganiseerde en meer alternatieve sportvormen (straatvoetbal) zich vooral richt op de 'core' deelnemers, in het bijzonder blanke mannen in de geïndustrialiseerde samenleving (Wagg et al., 2009). Betekenissen van (alternatieve) sporters in gemeenschappen in Afrika en Zuid-Amerika zijn nog niet eerder onderzocht (Wagg et al., 2009). Onderzoek naar het straatvoetbal in Paramaribo vergoot de wetenschappelijke kennis over deze (nieuwe) sport waarvan het karakter (meer conventioneel of alternatief) nog onduidelijk is.

1.7 Leeswijzer

Hoofdstuk twee start met het onderzoeksperspectief en theoretisch kader. Oftewel, met welke bril wordt dit onderzoek bestudeerd en van welke theorieën gaat dit onderzoek gebruik maken. Het derde hoofdstuk is het methodologische hoofdstuk. Aandacht wordt besteed aan het exploratief onderzoek doen en de daarbij gebruikte onderzoeksmethoden. Het vierde hoofdstuk is het resultatenhoofdstuk. De verschillende voetbalcontexten en de betekenissen die de voetballers in de verschillende voetbalcontexten aan hun sport geven staan in dit hoofdstuk centraal. Tevens wordt aandacht besteed aan de organisatie van het voetbal vanuit het perspectief van zowel bestuurders als voetballers. In hoofdstuk vijf, de discussie, worden de kernbegrippen van Bourdieu (habitus, kapitaal, veld en doxa) gekoppeld aan de dynamiek in de verschillende voetbalcontexten. Hoofdstuk zes is het afsluitende hoofdstuk met de conclusies en aanbevelingen.

2. Onderzoeksperspectief en theoretisch kader

2.1 Wetenschapsfilosofische positionering

2.1.1 Ontologie

De voetballers die tegelijkertijd in verschillende voetbalcontexten actief zijn, staan centraal in het onderzoek. De focus ligt op de interactie tussen de voetballers en de voetbalcontext. Is het de voetbalcontext die de ervaringen, betekenissen en keuzes vormgeven of zijn het de voetballers die de voetbalcontexten vormgeven? Weber en Durkheim staan aan de basis van deze twee fundamenteel verschillende perspectieven op de sociale werkelijkheid. Enerzijds de actor-optiek, van waaruit de doelgericht handelende mens de sociale werkelijkheid vormt. Anderzijds de structuur-optiek, waarbinnen systemen met een eigen interne logica de sociale werkelijkheid creëren (Tennekes, 1995). Giddens en Bourdieu laten zien dat er wel degelijk een synthese mogelijk is en dat het structuur- en actor perspectief elkaar niet per definitie uitsluiten (Tennekes, 1995). Het basisprincipe is de wisselwerking tussen actoren en sociale structuren. Individuen geven sociale structuren vorm en tegelijkertijd sturen sociale structuren ook individuen en de keuzes die zij maken (Dom, 2005).

De dialectische relatie tussen structuur en handelen is te duiden met twee van Bourdieu's kernbegrippen: 'Habitus' en 'Field' (Jacobs, 1995). Habitus gaat over de manier waarop mensen geneigd zijn de wereld waar te nemen, te waarderen en daarbinnen te handelen (Flinterman, n.d.). Field staat voor de sociale ruimte waarbinnen mensen functioneren, de samenleving (Flinterman, n.d.). Enerzijds structureert het veld (de voetbalcontext), met haar eigen spelregels en interne logica, de habitus van de voetballers (Jacobs, 1995). Anderzijds is het de habitus van de voetballers die de waarneming van het veld structureert (Jacobs, 1995). Het verschil tussen habitus en veld is dat zij respectievelijk van binnenuit (habitus) en buitenaf (veld) komt (Wacquant, 2006). Dus enerzijds zijn de ervaringen uit het verleden sturend voor het huidig handelen van de voetballers. Anderzijds is het de vormgeving van de arena (veld) die een sturende werking heeft op het scala van mogelijke handelingen van de actor (Wacquant, 2006). Noch habitus noch field heeft het vermogen sociaal handelen volledig te bepalen (Wacquant, 2006). Dit betekent dat de sociale dynamiek enkel te begrijpen is met inachtneming van zowel de factoren die het individueel sociaal handelen sturen als de context waarbinnen het sociaal handelen plaatsvindt en de manier waarop beide factoren zich tot elkaar verhouden (Wacquant, 2006).

2.1.2 Epistemologie

Om inzicht te krijgen in de betekenissen die de voetballers in Paramaribo in de verschillende voetbalcontexten geven aan hun sport, zijn zowel de sociale achtergrond van de voetballers (subjectivisme) als de verschillende sportcontexten (objectivisme) waarin de voetballers actief zijn van belang. Dit onderzoek richt zich dan ook op beide aspecten. Deetz (2000) biedt vanuit epistemologisch perspectief ruimte voor een synthese tussen beide vormen van kennis (subjectivisme en objectivisme).

De epistemologische positionering vindt dan ook plaats aan de hand van de oriëntaties van Deetz (2000). Ten eerste is de studie naar het voetbal in Paramaribo exploratief. Bij aanvang van het proces van dataverzameling was het theoretisch kader beperkt en dynamisch van aard. De uiteindelijke theoretische focus in dit onderzoek komt voort uit de dynamiek tussen de omgeving en haar actoren en de perspectieven van de onderzoeker. De centrale thema's in dit onderzoek vloeien

'Bikkels' en Virtuozen

voort uit de interactie tussen de actoren in het onderzoek en de onderzoeker (Deetz, 2000). Het onderzoek positioneert zich daarmee aan de Local/Emergent zijde van de dimensie (Local/Emergent – Elite/A Priori) (Deetz, 2000).

Het eerste deel van het onderzoek geeft inzicht in de verschillende sportcontexten als een natuurlijke omgeving (zonder conflict). Vanwege het beschrijvende karakter van dit deel van het onderzoek ligt de focus hier op consensus. In het tweede deel van het onderzoek maakt de 'spiegel' plaats voor een 'lens' van waaruit de onderzoeker betekenis geeft aan de heersende opvattingen, dominante betekenissen en sociale praktijken (Deetz, 2000). Het zoeken naar zowel gedeelde als niet-gedeelde betekenissen is interessant, omdat de voetballers actief zijn in dezelfde en in verschillende voetbalcontexten. Het onderzoek begeeft zich daarmee zowel aan de consensus als dissensus zijde van deze tweede dimensie (Deetz, 2000).

2.2 Theoretisch Kader

2.2.1 Bourdieu's field theory

De voetballers met hun eigen sociale achtergrond en de voetbalcontexten waarin de voetballers actief zijn, vormen twee belangrijke onderdelen van het onderzoek. Om de wijze van voetballen, de dominante betekenissen en de daarmee samenhangende voorkeuren en uiteindelijke keuzes van voetballers beter te begrijpen, maakt het onderzoek gebruik van een aantal kernbegrippen van Bourdieu. Naast het eerder genoemde 'Habitus' en 'Field', maakt dit onderzoek ook nog gebruik van 'Capital' en 'Doxa' (Bourdieu, 1984).

Habitus

Habitus is a structuring structure which organizes practices and the perception of practices for all agents. Every individual's personal history, preferences and dispositions placed in the context of the surrounding social Reality form a structure that to a certain extent predetermine that individual's potential courses of action. Social class, education, upbringing and past choices determine in part the behavior of an agent in the field. (Bourdieu, 1986, p. 170)

De Nederlandse filosoof Jaap-Jan Flinterman (n.d.) omschrijft habitus als "de mentale structuur die individuen tijdens hun groei van zuigeling tot volwassene in een bepaalde sociale omgeving ontwikkelen". Mensen met dezelfde sociale achtergrond ontwikkelen een vergelijkbare habitus (Wacquant, 2006). "Het is de manier waarop individuen geneigd zijn de wereld waar te nemen, te waarderen en daarbinnen te handelen", aldus de leerling van Bourdieu, Loic Wacquant (2006, p. 6). Habitus is daarmee de bril waarmee we de werkelijkheid waarnemen, maar ook de structuur die aan de basis staat van ons handelen. Enerzijds is het de sociale omgeving die de habitus vormt en anderzijds is de habitus weer sturend voor het handelen en de daaruit voortkomende levensstijl (sociale omgeving). Bourdieu zelf spreekt over "the product of structure, producer of practice, and reproducer of structure" (Wacquant, 2006, p. 7). 'Het systeem van disposities', de habitus, die mensen verwerven is nauw verbonden met de beschikking tot verschillende vormen van kapitaal (Wacquant, 2006).

Kapitaal

The system of dispositions people acquire depends on the (successive) positions(s) they occupy in society, that is, on their particular endowment in capital. For Bourdieu (1986), a capital is any resource effective in a given social arena that enables one to appropriate the specific profits arising out of participation and contest in it. (Wacquant, 2006, p. 7)

Bourdieu maakt onderscheid tussen een aantal vormen van kapitaal. Het economisch kapitaal zijn de financiële en materiële bezittingen (Wacquant, 2006). Onder cultureel kapitaal verstaat Bourdieu kennis, vaardigheden en opleiding (Wacquant, 2006). Een derde vorm is sociaal kapitaal bestaande uit relaties en netwerken (Wacquant, 2006). Bourdieu besteedt tevens aandacht aan symbolisch kapitaal, wat gaat over de erkenning van de verschillende vormen van kapitaal als legitiem (Wacquant, 2006). Flinterman (n.d.) gebruikt hiervoor de woorden "prestige, status of autoriteit". Aanvullend op Bourdieu's kapitaal maakt de studie gebruik van een vorm van kapitaal die verder uitgewerkt is door Wacquant. Het fysieke of 'Bodily' kapitaal (1995). Voetbal is een fysieke sport waarbij het lichaam een belangrijke plaats inneemt. Afhankelijk van de sociale setting (voetbalcontext) zetten sporters hun lichaam in als een vorm van kapitaal. Kapitaal hangt nauw

samen met zowel habitus als veld. De beschikking die individuen hebben over bepaalde vormen van kapitaal is afhankelijk van de positie die zij innemen in de samenleving en het specifieke veld waarin de individuen zich bevinden (Wacquant, 2006). De individuen zetten de verschillende vormen van kapitaal waarover zij beschikken in om hun positie in de samenleving te versterken (HerwinSimon, 2010).

Field

The various spheres of life, art, science, religion, the economy, the law, politics, etc., tend to form distinct microcosms endowed with their own rules, regularities, and forms of authority – what Bourdieu calls fields. A field is, in the first instance, a structured space of positions, a force field that imposes its specific determinations upon all those who enter it. (Wacquant, 2006, p. 7-8)

Bourdieu verdeelt de sociale ruimte (samenleving) in een aantal fields (Flinterman, n.d.). Een field is een krachtenveld of arena, waarbinnen verschillende actoren een eigen positie innemen, van waaruit zij de status quo proberen te behouden of veranderen (Wacquant, 2006). Ieder krachtenveld kent haar eigen regels, normen en vormen van gezag (Wacquant, 2006). Op elk van de velden streven de individuen naar accumulatie van kapitaal specifiek voor dat veld (Flinterman, n.d.). Dit betekent dat als je wil slagen als voetballer je een minimum aan 'voetballend kapitaal' dient te bezitten en je moet kunnen aanpassen aan de regelgeving en heersende normen en waarden binnen het voetbal. Ieder relatief autonoom veld ontwikkelt een eigen 'doxa', ofwel 'de regels van het spel' (HerwinSimon, 2010). Kenmerkend voor de 'doxa' is dat zij vaak als vanzelfsprekend wordt ervaren. Andere bewoordingen die Bourdieu gebruikt zijn: "natural attitude of everyday life", "set of shared opinions and unquestioned beliefs" en "feel for the game" (Wacquant, 2006; Myles, 2004). Niet altijd zijn alle actoren in het veld het eens over de 'regels van het spel'. Indien de sociale en mentale structuren, veld en habitus, elkaar versterken leidt dit tot een gezamenlijke set aan regels en zal reproductie plaatsvinden (Wacquant, 2006). Wanneer beide met elkaar in tegenspraak zijn, zal dit leiden tot innovatie, crisis en structurele verandering (Wacquant, 2006). De (strijdende) actoren maken gebruik van de verschillende vormen van kapitaal waarover zij beschikken om 'de regels van het spel' af te dwingen die hen het meest gunstigen (HerwinSimon, 2010).

2.2.2 Habitus, kapitaal, veld en doxa in actie

Het Surinaamse voetbal is het krachtenveld waarbinnen het onderzoek zich afspeelt, het 'voetbalveld'. De verschillende voetbalcontexten vormen hierbinnen een aantal 'subfields'. In iedere voetbalcontext (subfield) nemen de actoren (voetballers, bestuursleden, supporters etc.) een eigen positie in, gelden bepaalde regels (doxa) en proberen de voetballers verschillende vormen van beschikbaar en relevant kapitaal in te zetten om hun positie te versterken.

De Sociale klasse, opleiding, opvoeding en ervaringen uit het verleden van de voetballers (de habitus) en de gerelateerde vormen van kapitaal waarover de voetballers beschikking hebben zijn volgens Bourdieu terug te zien in de wijze van voetballen en de dominante betekenissen die de voetballers aan hun sport geven.

Tennis played in Bermuda shorts and a tee shirt, in a tracksuit or even swimming trunks, and Adidas running shoes, is indeed another tennis, both in the way it is played and the satisfactions it gives. (Bourdieu, 1978, p. 212)

Door gebruik te maken van Bourdieu's perspectief probeert dit onderzoek niet enkel de betekenissen van de voetballers aan het licht te brengen, maar ook de achtergrond van deze betekenissen.

2.3 Kennis over voetbalcontexten en het Surinaamse voetbal

2.3.1 De drie voetbalcontexten: veldvoetbal, straatvoetbal en zaalvoetbal

---

Veldvoetbal als traditionele wedstrijd sport

In het onderzoek staan drie voetbalcontexten centraal: de veldvoetbalcontext, de zaalvoetbalcontext en de straatvoetbalcontext. Het veldvoetbal, georganiseerd in verenigingsverband, krijgt in onderzoek vaak betekenis als conventionele of- traditionele wedstrijd sport (Skille, 2005; Anthonissen & Sterkenburg, 2006). De traditionele voetbalvereniging wordt vrijwillig gerund door haar leden, beoefend gedurende vastgelegde tijdstippen en is aangesloten bij een overkoepelende sportorganisatie, bijvoorbeeld de KNVB (Skille, 2005). Ook de geregleerde trainingen, de wedstrijdregels, de aanwezigheid van trainers en coaches en het hebben van verplichtingen tegenover elkaar (Anthonissen & Sterkenburg, 2006) zijn kenmerken die nauw gerelateerd zijn aan de conventionele- en traditionele wedstrijd sporten. Daarnaast is de competitieve focus een kenmerk van deze sporten (Skille, 2005).

Straatvoetbal als alternatieve lifestylesport

Voetbal kun je doen in traditioneel verenigingsverband, maar voetbal kun je ook doen op straat. Algemene kenmerken van het straatvoetbal zijn de laagdrempeligheid, de fysieke en ruimtelijke beperkingen en de kleinschaligheid (veel balcontact) (Janssens & Elling, 2005). Uit dit klassieke straatvoetbal is (in Nederland) een aantal jaren geleden een nieuwe voetbalvariant ontstaan: 'panna' (Janssens & Elling, 2005). Migrantenjongeren uit de Randstad hebben een voortrekkersrol vervuld in de ontwikkeling van panna (Janssens & Elling, 2005). Panna is een Surinaams woord voor iemand door de benen spelen, ofwel poorten. Het vertonen van balvirtuositeit en het vernederen van je tegenstander zijn twee kernelementen van de sport (Janssens & Elling, 2005). Volgens één van de grondleggers van deze nieuwe straatvoetbalvariant, Edward van Gils, is ook het hebben van een eigen stijl een belangrijk onderdeel van dit nieuwe straatvoetbal (motg, 2007). Een goede straatvoetballer moet niet alleen een truc van iemand anders kunnen kopiëren, maar ook weten waar de truc over gaat (motg, 2007). Volgens Jermaine Vanenburg, één van de andere grondleggers, is de kern van deze straatvoetbalvariant het bedenken van een nieuwe bewegingen (die uiteindelijk over de hele wereld bekend worden) (motg, 2007). In lijn met Janssens en Elling (2005) benadrukken Vanenburg en van Gils ook dat het straatvoetbal meer is dan een sport. Straatvoetbal is voor hen een manier van leven en hangt onder andere samen met kleding- en muziekstijl (Janssens & Elling, 2005; motg, 2007). Ook ontlenen de straatvoetballers sterk hun identiteit aan het straatvoetbal. "... zonder straatvoetbal ben ik er ook niet ... de straat is voor mij mijn school geweest waar ik mijn levenslessen heb geleerd", aldus Edward van Gils (motg, 2007). Deze nieuwe straatvoetbalvariant legt het accent meer op het maken van acties en de vorm en ervaring waarmee de actie tot stand komt en minder op het scoren van doelpunten. Ook het authenticiteitsaspect (Wheaton & Beal, 2003) is in deze voetbalvariant belangrijk. Straatvoetbal krijgt in deze vorm betekenis als een lifestylesport.

Zaalvoetbal als tussenvorm

Het traditionele veldvoetbal en de nieuwe straatvoetbalvariant verschillen op een aantal punten van elkaar. De verschillen hebben te maken met het belang van competitiviteit of resultaatgerichtheid, maar ook met de verplichtingen die de sporters tegenover elkaar hebben en de aanwezigheid van geregleerde trainingen en wedstrijdregels (Skille, 2005; Anthonissen & Sterkenburg, 2006). Het zaalvoetbal is vaak ondergebracht bij de Nationale voetbalbond en wordt vaak gezien als het kleine broertje van het veldvoetbal. Bij het zaalvoetbal staan minder spelers op

het veld, zijn de ruimtes kleiner, wordt minder vaak getraind en duurt een wedstrijd minder lang. In Nederland voetbalt een deel van de veldvoetballers ook in de zaal. Aan de andere kant is het zaalvoetbal ook een sport waarin veel straatvoetballers actief zijn. Veel Nederlandse straat- of pannavoetballers komen uit in de eredivisie van het zaalvoetbal. Zaalvoetbal lijkt daarmee (in Nederland) een voetbalvariant te zijn waarin zowel de nieuwe straatvoetballers, maar ook veldvoetballers actief zijn. Veel straatvoetballers zijn echter niet actief in het georganiseerde veldvoetbal.

2.3.2 De Surinaamse voetballers

Ook over de Surinaamse voetballers is al het één en ander bekend. Surinamers en Nederlanders zijn verre van homogene groepen. Toch bestaat een 'communis opinio' over cultuurbepaalde verschillen in gedrag en beleving (Hofstede, 1991). Janssens & Elling (2005) zetten deze cultuurbepaalde verschillen uiteen en in deze paragraaf worden een aantal van deze verschillen belicht.

Eén van de punten waarop Nederlandse en Surinaamse voetballers zouden verschillen is de waarde die de voetballers hechten aan 'individuele technische hoogstandjes'. Volgens oud voetballer van Gobbel is de extra techniek één van de eigenschappen waarmee Surinaamse voetballers zich onderscheiden van Nederlandse voetballers (Samwel, 2002). Surinaamse voetballiefhebbers vinden een panna eigenlijk ook leuker dan een doelpunt (Samwel, 2002).

Een ander punt heeft te maken met het feit dat zowel Nederlanders als Surinamers geneigd zijn 'zwarte' sporters vooral superieure fysieke vaardigheden (sterk, snel, atletisch, gespierd) toe te kennen. De 'zwarte' sporters zouden echter niet beschikken over de juiste mentale en rationele instelling. Van Gobbel noemt de flexibele opvatting over op tijd komen als een tweede eigenschap van Surinaamse voetballers (Samwel, 2002). Ook gaat de nadruk op het showen van techniek vaak ten koste van effectief en efficiënt op de winst spelen (Tan, 2000).

Een paradoxale relatie bestaat tussen de nadruk op 'individuele technische hoogstandjes' die vaak ten koste gaan van een effectieve en efficiënte teamprestatie en het feit dat veel Surinamers (in Nederland) juist wel erg gebrand zijn op de overwinning. Het hardere leven in het land waar de voetballers vandaan komen kan in de sport tot uitdrukking komen. Wedstrijden zonder strijd zijn voor deze voetballers nauwelijks denkbaar, ook al staat er weinig op het spel. Vaak bestaat minder mededogen met de verliezer en wordt bij een grote voorsprong overgegaan op vernedering van de tegenstander door het doen van technische hoogstandjes en trucs.

Een ander kenmerk van onder andere Surinaamse voetballers is het sterke groepsgevoel en het belang van gezelligheid. Deze voetballers hebben een sterke neiging om voor elkaar op te komen. Het belang dat Surinamers hechten aan gezelligheid komt duidelijk naar voren uit de reactie van een Surinaamse voorzitter van een voetbalvereniging. Op de vraag wat zijn belangrijkste taak is, antwoordt hij dat een voorzitter vooral goed moet kunnen koken.

De perspectieven van Surinamers en Nederlanders (in Nederland) verschillen ook met betrekking tot het handhaven van de regels van het spel. Voor de 'outsiders' (Surinamers in Nederland) is het vervelend als de regels impliciet blijven, voortdurend veranderen en als de 'insiders' flexibel met de regels om weten te springen. Het gevolg is namelijk dat de nieuwkomers nooit even goed de regels van het spel leren kennen wat hen beperkt in het optimaal meespelen.

Ten slotte zijn de hiërarchische verhoudingen kenmerkend voor veel Surinamers (de Surinaamse samenleving). De gezagsverhoudingen in Suriname zijn vaak duidelijker dan in Nederland. De relatief grote volgzaamheid onder sommige Surinamers wijst tevens op een vanzelfsprekender acceptatie van hiërarchische verhoudingen, van rangen en standen.

Het is belangrijk de cultuurbepaalde verschillen die Janssens en Elling (2005) presenteren in perspectief te zien. De verschillen die zij presenteren gaan over autochtonen en migranten, waaronder Surinamers, in Nederland. Dit onderzoek gaat over Surinamers in Suriname. Daarnaast hebben de verschillen die Janssens & Elling (2005) aan het licht brengen ook sterk te maken met het

'Bikkels' en Virtuozen

onderscheid tussen 'insiders' en 'outsiders'. De generalisatie van Janssens & Elling (2005) over 'cultuurbepaalde verschillen in gedrag en beleving' is vooral waardevol omdat zij een aantal heersende opvattingen schetsen over Surinaamse voetballers. Deze opvattingen kunnen een bijdrage leveren bij het inzichtelijk maken van de wijze van voetballen, de betekenissen van de voetballers en de uiteindelijke keuzes die de voetballers in Paramaribo maken. Dit onderzoek biedt zeker ook de ruimte om deze heersende opvattingen los te laten en juist aandacht te hebben voor de onderlinge verschillen tussen de voetballers. Ook halen Janssens en Elling met het onderscheid tussen insiders en outsiders een interessant punt aan. Iedere voetbalcontext kent insiders en outsiders. Bij de insiders heerst vaak een 'common understanding' over de (impliciete) regels van het spel, wat hen macht geeft tegenover de nieuwkomers. In combinatie met Bourdieu's regels van het spel (doxa) kan het onderscheid tussen insiders en outsiders een hulpmiddel zijn bij het blootleggen van de in- en uitsluitingsmechanismen in een bepaalde voetbalcontext.

3. Methodologie

3.1 Exploratief onderzoek doen

Het exploratieve karakter neemt een belangrijke positie in bij de vormgeving van het onderzoek. Om het onderzoek in zijn huidige vorm goed te begrijpen is het belangrijk iets te zeggen over het (exploratieve) proces in dit onderzoek. Mijn passie voor voetbal, in het bijzonder straatvoetbal, heeft een belangrijke rol gespeeld bij de keuze voor het onderzoeksthema. Straatvoetbal is een belangrijk onderdeel van mijn jeugd geweest en de daarbij opgedane voetbalervaringen bepalen mede wie ik nu ben. Ik neem als (kwalitatief) onderzoeker dan ook geen neutrale rol in (Deetz, 2000; Boeije, 2008). Mijn eigen habitus heeft een richtinggevende werking in het onderzoek. Via mijn stage organisatie, de Nederlandse Sport Alliantie, heb ik de mogelijkheid gekregen dit onderzoek in Suriname (Paramaribo) te verrichten. Momenteel is dit zeer interessant, omdat het Nederlandse (straat)voetbal sterke Surinaamse invloeden kent en omdat nog weinig bekend is over het Surinaamse (straat)voetbal. Uiteindelijk is dus niet Nederland, maar Paramaribo het terrein geworden waarbinnen het onderzoek is gaan plaatsvinden.

De kennis over het Surinaamse (straat)voetbal was bij vertrek zeer gering. Ik heb me in Paramaribo direct aangemeld bij een Surinaamse zaalvoetbalvereniging (Pentagon). Ik verwachtte daar aansluiting te kunnen vinden bij voetballers en toegang te krijgen tot straatvoetballers. Deze verwachting was gebaseerd op mijn ervaringen in Nederland waar niet alle zaalvoetballers straatvoetballen, maar wel (bijna) alle straatvoetballers zaalvoetballen. Daar komt bij dat direct aansluiting zoeken bij het ongeorganiseerde straatvoetbal moeilijk is zonder de juiste contacten. Het zaalvoetbal als (traditioneel) georganiseerde sport was voor mij als onderzoeker een stuk toegankelijker. De spelers en trainer van Pentagon hebben in de eerste paar weken een belangrijke richtinggevende functie gehad. Via hen ben ik achter de namen van de bekende straatvoetballers gekomen, heb ik kennis gemaakt met het team dat Surinaams zaalvoetbalkampioen is (Réal) en heb ik ontdekt dat bijna alle zaalvoetballers actief zijn in verschillende voetbalcontexten.

De ervaringen in de beginperiode hebben een sturende werking gehad op het onderzoek. Met de input van voetballers en trainers en mijn interpretatie daarvan heeft langzaam een verschuiving plaatsgevonden van het centrale thema. Niet (enkel) de betekenissen van straatvoetballers, maar die van zaalvoetballers (actief in verschillende voetbalcontexten) zijn in het onderzoek centraal komen te staan. Toch is het straatvoetbal een belangrijke plaats in het onderzoek blijven innemen. Deels (nog) voortkomend uit mijn persoonlijke interesse en de eerste onderzoeksopzet, maar ook door de voetballers zelf, voor wie het straatvoetbal een belangrijke rol speelt of heeft gespeeld in hun leven.

Bij de selectie van respondenten is gekozen voor zaalvoetballers uit de hoofdklasse (het hoogste niveau in Suriname / Paramaribo). Het zijn juist deze voetballers die tevens actief zijn in het veld- en/of straatvoetbal. De interviews zijn gehouden met voetballers van twee verschillende hoofdklasseteams die qua identiteit sterk van elkaar verschillen. Grote verschillen zijn aanwezig op het gebied van etniciteit, sociale klasse, opleidingsniveau, maar ook de speelstijl van beide teams is verschillend. De grote diversiteit tussen de teams en daarmee de voetballers dient zoveel mogelijk waardevolle en informatieve inzichten boven te laten komen (Glesne, 2006). Besloten is om in verband met de gevoeligheid van bepaalde onderwerpen de namen van voetballers en de twee zaalvoetbalteams die in dit onderzoek centraal staan niet te noemen. De fictieve namen die de twee zaalvoetbalteams hebben gekregen 'Réal' en 'Barka'.

Het exploratieve karakter van het onderzoek heeft mij als onderzoeker veel vrijheid gegeven. De grote uitdaging was op het juiste moment focus aan te brengen in het onderzoek. Belangrijk is daarom dat in dit onderzoek data-verzameling en data-analyse elkaar voortdurend afwisselen

'Bikkels' en Virtuozen

(Boeijs, 2008). Na de letterlijke uitwerking van observatieverslagen en interviews (in de beginperiode) zijn open coderingen aangebracht. Door het geven van codes zijn kernconcepten komen bovendrijven die in het vervolg van de studie weer verder uitgediept zijn. De activiteit in diverse sportcontexten, het belang van sociaal kapitaal en sociale klasse zijn slechts enkele thema's die in de beginperiode naar voren zijn gekomen en verder uitgediept zijn in de volgende data verzamelingsperiode. Uit de tweede analyse blijken enkele thema's minder van belang te zijn, maar komen ook weer nieuwe bevindingen naar voren. Het onderzoeksproces is daarmee sterk cyclisch van aard (Boeijs, 2008).

3.2 Onderzoeksmethoden

Tussen 28 maart tot 30 april 2011 heeft de daadwerkelijke dataverzameling plaatsgevonden. De twee belangrijke onderzoeksmethoden gebruikt bij de verzameling van de data zijn: 1) observaties en 2) diepte-interviews. Beide dataverzamelingsmethoden hebben ieder hun voor- en nadelen en door ze in combinatie te gebruiken leiden ze tot mee betrouwbare en valide onderzoeksresultaten (datatriangulatie) (Yin, 2003).

3.2.1 Observaties

In totaal zijn 44 observaties uitgevoerd. Het eerste deel van de observaties is verricht om een algemeen beeld te krijgen van het Surinaamse voetbal. De observaties zijn gehouden bij verschillende straatvoetbalveldjes en diverse zaal- en veldvoetbaltrainingen. De focus bij alle observaties ligt op wat mensen doen (Boeije, 2008). Tijdens of zo snel mogelijk na iedere observatie is een observatieverslag opgesteld. Hierbij is gebruik gemaakt van twee kolommen. Kolom één voor de waarnemingen of 'feitelijkheden' die zintuigelijk zijn waar te nemen (Boeije, 2008): Hoeveel spelers staan op het veld? Wat zeggen de spelers 'letterlijk'? Kolom twee bevat de interpretaties van die waarnemingen. De observaties vormen de kern voor het achterhalen van de wijze van voetballen in de verschillende voetbalcontexten: Wie voetballen? Waar en hoe voetballen ze? En wat zijn interessante thema's voor het onderzoek die hier uit voort vloeien? Daarnaast vormen de observaties een sterke aanvulling op de interviews en hoe daarbinnen betekenis wordt gegeven aan bepaalde zaken. Veel bestuurders (en spelers) spreken bijvoorbeeld over "voetballen om te overleven". Het enkel houden van diepte-interviews kan ertoe leiden dat de interpretatie van "voetballen om te overleven" tekort schiet. Het aanvullen van woord (overleven) met beeld versterkt de geldigheid van de interpretatie (Boeije, 2008).

Voor het daadwerkelijk ervaren van de sociale processen die zich afspelen in de voetbalcontext voldoet de meer participerende observatie. Het tweede deel van de observaties waren meer participatief van aard. Succesvolle participerende observatie is echter sterk afhankelijk van de voetbalcontext en je eigen positie daarbinnen (Boeije, 2008). De combinatie van mijn eigen achtergrond (en beschikbare voetballend kapitaal) en de achtergrond van de voetballers in de specifieke voetbalcontext zijn sterk van invloed op de mogelijkheden om mee te kunnen voetballen en de sociale processen te ervaren. Een beperking in het onderzoek is dat de uiteindelijk participatie niet in iedere voetbalcontext even groot is geweest.

3.2.2 Diepte-interviews

Voor het achterhalen van ervaringen en (diepere) betekenissen van voetballers is het diepte-interview een passende methode (Rubin & Rubin, 2005). Betekenissen en ervaringen komen niet zomaar bovendien en vergen van de interviewer dat hij doorvraagt en de geïnterviewde laat vertellen over zijn ervaringen. De interviews zijn onderverdeeld in drie delen en hebben een semi-structureerd karakter. Deel één gaat over het zaalvoetbalteam waar de spelers actief zijn (Réal of Barka), deel twee focust op de achtergrond van de spelers en deel drie richt zich op het tegelijkertijd voetballen in verschillende voetbalcontexten en de organisatie van die voetbalcontexten. De onderverdeling in drie delen geeft enerzijds houvast en richting aan het interview, anderzijds laat zij voldoende ruimte voor het kunnen doorvragen naar relevantie onderwerpen die ter sprake komen. Bij de interviews lag de focus minder op wat mensen doen en meer op wat mensen weten en vinden (Boeije, 2008).

De tien interviews met voetballers van Réal en Barka vormen de kern van het onderzoek. Zes van de interviews zijn gehouden met voetballers van zaalvoetbalvereniging Réal en vier met voetballers van zaalvoetbalvereniging Barka. Zes van de tien geïnterviewde spelers is naast het

zaalvoetbal actief in de hoofdklasse van de SVB competitie. Drie spelers voetballen in de zaal en zijn tevens actief als straatvoetballer. Eén van de voetballers is in alle drie de voetbalcontexten actief.

De interviews met de voetballers zijn aangevuld met een aantal meer algemene interviews met (belangrijke) actoren in het Surinaamse voetbal. Twee interviews met de trainers van Réal en Barka. Twee interviews met de voorzitters van hoofdklasse verenigingen op het veld. Twee interviews bij de Surinaamse voetbalbond (SVB), twee interviews bij de Surinaamse Zaal Voetbal Bond (SZVB) en één interview bij het Ministerie van Sport. Ten slotte is één van de interviews gehouden met Diederik Samwel; journalist en schrijver, maar bovenal Suriname kenner. Deze interviews vormen een belangrijke bron bij het schetsen van de voetbalcontexten en haar organisatie in Paramaribo en het beter begrijpen en positioneren van de betekenissen van de voetballers. Ook de vele informele gesprekken met voetballers, trainers en vrienden in Paramaribo hebben hierbij een belangrijke rol gespeeld. De interviews duurden gemiddeld 75 minuten.

Alle interviews zijn opgenomen met een voice recorder en letterlijk uitgewerkt door het maken van transcripten. Door gebruik te maken van deze techniek blijft de onderzoeker zo dicht mogelijk bij de data. Uiteindelijk komen uit de data bepaalde (Surinaamse) termen naar voren, zoals 'drukking' en 'djoegoe djoegoe', die over het hoofd gezien zouden kunnen worden als de onderzoeker de interviews niet allemaal opneemt en letterlijk uitwerkt. Niet alleen de interpretatie en het taalgebruik van de onderzoeker, maar ook die van de Surinaamse voetballers is in dit onderzoek belangrijk (Deetz, 2000).

3.3 Validiteit en betrouwbaarheid

Validiteit heeft binnen kwalitatief onderzoek een eigen betekenis. Het is belangrijk (vooral) de interne validiteit te versterken. Dit ligt in lijn met de gekozen onderzoekstraditie die de nadruk legt op het inzicht krijgen in de betekenissen van de voetballers boven het waarborgen van de (externe) validiteit (Deetz, 2000). De (interne) validiteit heeft betrekking op de vraag in hoeverre de onderzoeker volledige toegang heeft gekregen tot de betekenisgeving van de respondenten (Boeije, 2005).

Ten eerste maakt het onderzoek gebruik van meerdere methoden van dataverzameling, datatriangulatie (Yin, 2003). De interviews en observaties vullen elkaar aan en maken het mogelijk informatie te checken. Daarnaast is gebruik gemaakt van vele informele gesprekken om de Surinaamse context en de betekenis van voetbal daarin beter te begrijpen en om het selecte aantal interviews in een breder perspectief te plaatsen.

Ten tweede is de validiteit versterkt doordat de onderzoeker voor een langere periode contact heeft gehad met de onderzochte personen. De voetballers hebben kunnen wennen aan de aanwezigheid van de onderzoeker, de kans is groter dat de (eventuele) reactiviteit verdwijnt en de voetballers terugvallen op hun oude gedragspatronen (Boeije, 2005). Het goed bijhouden van een logboek, in het bijzonder in de beginperiode, heeft de validiteit ook doen toenemen. De kritische blik van de onderzoeker kan in de loop van het onderzoek afnemen (Boeije, 2005). Daarom zijn in het onderzoek vanaf dag één zoveel mogelijk nieuwe indrukken op papier gezet.

Ten derde maakt het onderzoek gebruik van twee personen die feedback geven op de verworven bevindingen (Yin, 2003). Mijn scriptiebegeleider, Marianne Dortants, heeft vanuit haar rol als begeleider kritische kanttekeningen geplaatst bij de verworven data en mijn interpretatie ervan. Ook wanneer ik me te ver onder dreigde te dompelen in het Surinaamse voetbal heeft ze de focus weer neer weten te leggen bij het onderzoek. Ook de ontmoetingen met Diederik Samwel hebben bijgedragen aan de interne validiteit van het onderzoek. Samwel is ten eerste kenner van het Surinaamse voetbal. Daarnaast is hij voor het schrijven van zijn boeken ook participierend observant geweest in het Surinaamse voetbal. Samwel weet hoe het is om als 'bakra' (blanke) deel uit te maken van een Surinaams team en binnen het team een bepaalde positie in te nemen.

Het onderzoek maakt weinig gebruik van gestandaardiseerde meetinstrumenten. De herhaalbaarheid en (klassieke) betrouwbaarheid van het onderzoek is daarmee beperkt (Boeije, 2005). De betrouwbaarheid in dit onderzoek komt voor een belangrijk deel voort uit de afwisseling van de dataverzameling en data analyse (Boeije, 2005). Waarnemingen worden gerepliceerd en tussentijdse interpretaties worden in het vervolg van het onderzoek getoetst (Boeije, 2005).

4. Resultaten

4.1 De drie voetbalcontexten in Paramaribo

Dit hoofdstuk staat in het teken van de voetbalcontexten (velden): het veldvoetbal, het zaalvoetbal en het straatvoetbal. Belangrijk is de drie sportcontexten niet te zien als een geografische locatie of type ondergrond (zand, straat, gras etc.), maar als een relatief autonome sociale setting waar de actoren (voetballers, bestuurders, etc.) zich op een bepaalde manier tot elkaar verhouden en met eigen 'regels van het spel' (HerwinSimon, 2010). De eerste sportsetting die aan bod komt is het zaalvoetbal. Het zaalvoetbal is ook het startpunt van het onderzoek. Het zijn de geïnterviewde zaalvoetballers van Réal en Barka die tevens actief zijn in de veld- en straatvoetbalsetting.

4.1.1 Voetbalcontext één: Zaalvoetbal

Zaalvoetbal is in Suriname een relatief jonge sport. Nadat de zaalvoetbalsport in 1973 is geïntroduceerd door de Nederlandse Sergeant Dick Staphorst, is op twee februari 1981 de Surinaamse Zaal Voetbal Bond (SZVB) opgericht (SZVB, 2011). Paramaribo is het zaalvoetbalcentrum van Suriname. Dit heeft voor een belangrijk deel te maken met de grote sporthallen die aanwezig dienen te zijn voor de beoefening van de sport. Sinds haar oprichting is het aantal aangesloten verenigingen gegroeid tot tachtig stuks (SZVB, 2011).

De hoofdklasse van het zaalvoetbal telt in totaal elf teams. Naast de hoofdklasse kent het zaalvoetbal een eerste klasse, tweede klasse en veteranenklasse. De SZVB organiseert geen jeugdcompetitie. Wel organiseert zij sinds enkele jaren een scholencompetitie. Tot nu toe heeft de zaalvoetbalbond nog geen ruimte vrijgemaakt voor een meisjes- of damescompetitie. De wedstrijden worden gespeeld in de twee grote sporthallen in Paramaribo, de Anthony Nesty en AMOS sporthal.

Naar aanleiding van een conflict is de SZVB geen lid meer van de Surinaamse Voetbal Bond (SVB) en daardoor ook niet van de FIFA. De beste zaalvoetballers van Paramaribo (Suriname) komen op dit moment dan ook niet uit in internationaal verband. De populariteit van het zaalvoetbal lijkt niet ten koste te gaan van de strubbelingen tussen de SZVB en de SVB. De hoofdklasse van het zaalvoetbal trekt voornamelijk gedurende de Play-off wedstrijden aan het eind van het seizoen veel bezoekers.

Volgens de SZVB voldoet het zaalvoetbal goed aan de behoefte van de Surinamers. "Het veel aan de bal willen zijn en het veelvuldig kunnen leveren van hoogstaande technische staaltjes zijn aspecten die kenmerkend zijn voor onze Surinaamse voetbalcultuur. Zaalvoetbal heeft voor velen die mogelijkheden geboden om zich sportief volledig uit te leven." (SZVB, 2011)

Een groot deel van de zaalvoetballers in de hoofdklasse voetbalt tevens op het hoogste niveau op het veld. Een ander deel van de spelers bestaat uit voetballers die enkel in de zaal en op straat actief zijn. Dit is kenmerkend voor het zaalvoetbal.

De zaalvoetbalsport betreft een andere tak van sport dan het veldvoetbal. Je hebt dus heel veel zaalvoetballers gehad die aan veldvoetbal hebben gedaan, maar je hebt ook hele goede zaalvoetballers gehad die verder nooit echt op veldvoetbal hele grote veldvoetballers waren en dat kenmerkt eigenlijk het zaalvoetbal ... (bestuurder zaalvoetbalbond)

De zaalvoetballers in de hoofdklasse trainen één tot twee keer per week en lijken daardoor ook voldoende ruimte te hebben om in verschillende voetbalcontexten actief te zijn.

Enkele hoofdklasse teams keren financiële vergoedingen uit aan hun spelers. De spelers van Réal ontvangen regelmatig na een wedstrijd een vergoeding. Bij Barka keert het bestuur geen vergoedingen uit. De vergoedingen zijn ook gedeeltelijk materieel van aard. Veel zaalvoetballers krijgen ieder seizoen een bepaald bedrag voor het kopen van schoenen. Daarnaast zorgt het bestuur vaak dat voor en na de wedstrijd wat te eten en drinken voor de spelers aanwezig is. Ook kan het netwerk dat de zaalvoetballers opbouwen in het zaalvoetbal belangrijk zijn bij het vinden van werk.

Die jongens zeggen: "Hé fori (voorzitter), ik wil nu gaan werken want ik moet zorgen voor een inkomen thuis.". Dan vraag ik: "Wat voor papieren heb je?". Afhankelijk van de papieren en waar ze naartoe willen, ga ik kijken of ik iemand daar ken en dan probeer ik wat voor ze te regelen. Lukt niet altijd. Laatst was er een speler, maar hij heeft bijna geen papieren en dan wordt het iets moeilijker. Ik heb wel een andere speler, die grote, hem heb ik geholpen, hij is nu MP, militaire politie. Ik kende daar enkele mannen en zijn papieren waren goed, zo helpen we een aantal jongens. (trainer zaalvoetbalteam)

Fori, ofwel de voorzitter, heeft bij de twee zaalvoetbalteams een belangrijke rol. Het is geen uitzondering in het zaalvoetbal dat de voorzitter tevens hoofdtrainer en daarnaast ook nog eens hoofdsponsor van team is. Spelers, bestuursleden en liefhebbers spreken met betrekking tot het zaalvoetbal vaak over teams in plaats van verenigingen.

Veel van de zaalvoetbalteams zijn opgericht door een vriendengroep of familie. Barka is opgericht door een familie en Réal door een vriendengroep. In de loop der jaren kan de samenstelling van het team veranderen. De ontwikkeling in de samenstelling van het team lijkt samen te hangen met de keuze van het bestuur (de vriendengroep / familie) voor topsport (resultaatgerichtheid) of breedtesport. Als wordt gekozen voor topsport dan kan de selectie van het team meer worden opengesteld en kan de samenstelling van het team veranderen. Met de keuze voor breedtesport blijft de samenstelling nauwer verbonden aan de vriendengroep. De vriendengroep of familie blijft sowieso op de achtergrond een belangrijke rol spelen.

4.1.2 Voetbalcontext twee: veldvoetbal

De Surinaamse Voetbal Bond (SVB) werd op één oktober 1920 opgericht (SVB, 2010a). Onder de SVB vallen negentien lidbonden (SVB, 2010a). Jaarlijks nemen ruim 325 team en in totaal 8950 geregistreerde spelers deel aan diverse competities (SVB, 2010a). In totaal heeft Suriname minstens tien keer zo veel voetballers die wedstrijden spelen. Deze voetballers doen dat voornamelijk in ongeorganiseerd verband (Samwel, 2002).

Bij de SVB is ook het jeugd- en vrouwenvoetbal aangesloten. Beide competities hebben een aantal jaren stilgelegen. Op dit moment krijgen de hoofdklasse verenigingen van de SVB een financiële prikkel om met verschillende jeugdteams deel te nemen aan de jeugdcompetitie (SVB, 2010b). Suriname heeft op dit moment één vrouwencompetitie aangesloten bij de SVB met acht deelnemende teams. Een competitie voor meisjes bestaat nog niet.

Aan de hoofdklassecompetitie van het veldvoetbal nemen tien verenigingen deel. De verenigingen hebben vaak één seniorenteam en een aantal jeugdteams. In Suriname is het de wedstrijdssport die is ondergebracht bij de SVB.

... als je niet een bepaald niveau hebt, dan moet je niet gaan zeuren over wedstrijdssport en moet je op een lager niveau recreatief bezig zijn (niet aangesloten bij de SVB), want het beoefenen van sport is investeren in tijd en geld ... . (bestuurder SVB)

Veel van de hoofdklasse teams hebben een eigen trainingslocatie. Voor de wedstrijden wordt gebruik gemaakt van een aantal gezamenlijke stadions, waaronder het André Kamperveen en het Essed stadion.

Iedere vereniging heeft een bestuur dat ondersteund wordt door vrijwilligers. De voetballers van de hoofdklasseverenigingen aangesloten bij de SVB trainen drie tot vier keer per week. De spelers uit de hoofdklasse zijn niet in het bezit van een (prof)contract, maar krijgen vaak wel een financiële vergoeding per wedstrijd (en training). De spelers hebben naast het voetbal vaak een baan of gaan nog naar school. Ook in het veldvoetbal is een deel van de vergoedingen materieel van aard en komt een deel van de voetballers via de voorzitter van de vereniging aan een baan.

Een belangrijke ontwikkeling in het Surinaamse voetbal is haar (kwalitatieve) achteruitgang. In 1977 was het Surinaamse voetbalelftal één overwinning verwijderd van het WK-eindtoernooi in Argentinië (Samwel, 2008). Deze prestatie van het Surinaamse elftal is daarna nooit meer geëvenaard (Samwel, 2008). Volgens veel Surinamers is de belangrijkste oorzaak van deze terugval het overlijden van André Kamperveen. Deze oud-international, voormalig bondscoach en in zijn laatste jaren vicevoorzitter van de FIFA, was één van de slachtoffers van de decembermoorden in 1982 (Samwel, 2008).

De achteruitgang van het Surinaamse voetbal is volgens trainers, spelers, bestuurders en liefhebbers ook terug te zien in de dalende supporters aantallen. Zat vroeger de tribune nog vol tijdens een klassieker tussen Transvaal en Robinhood, het Ajax en Feyenoord van Suriname, tegenwoordig komen niet meer dan een handjevol mensen op de ontmoetingen tussen beide ploegen af. De oorzaken van deze dalende supportersaantallen zijn niet evident. De verminderde kwaliteit van het Surinaamse voetbal, de verslechterde economische situatie en ook de concurrentie op de tv van vooral de Engelse en Spaanse competitie lijken ermee te maken te hebben.

De heersende opvatting in Suriname is dat de huidige generatie spelers een 'slechte attitude' (SVB, 2010b) heeft. De SVB benadrukt in haar beleidsplan ook dat deze 'slechte attitude' de belangrijkste bedreiging is van het Surinaamse voetbal (SVB, 2010b). De voetballers van tegenwoordig zouden enkel nog voetballen voor het geld. Ook komen ze tijdens trainingen en wedstrijden zonder af te melden soms niet opdagen. Voor een selectietraining van de U-23 jongerenvoetbalselectie zijn in april (2011) 62 spelers geselecteerd. Uiteindelijk komen slechts 35 van de 62 spelers opdagen (Millerson, 2011). Inzicht in de oorzaken worden in het volgende hoofdstuk, waarin de betekenissen van de voetballers centraal staan, duidelijker.

4.1.3 Voetbalcontext drie: straatvoetbal

Iedereen die opgroeit in Suriname, voetbalt eerst op straat. Straatvoetbal vormt een belangrijk onderdeel in de ontwikkeling van veel voetballers in Paramaribo. Tijdens de observaties bij verschillende straatvoetbalveldjes komt een duidelijk onderscheid tussen "twee soorten straatvoetbal" aan het licht. Beide straatvoetbalvarianten worden in deze paragraaf uiteen gezet.

Je hebt twee soorten straatvoetbal. Het straatvoetbal van vroeger. Suriname was gewoon twee slippers zetten: een doel maken en dan gewoon wedstrijdjes spelen. Maar nog steeds met combinaties en niet met felle acties. Niet met schaarbewegingen en met panna's enzo. Dat is een andere soort van straatvoetbal, maar dat doen hun (andere straatvoetballers) niet. (nieuwe straatvoetballer)

Deze straatvoetballer zet zich af tegen het klassieke straatvoetbal in Paramaribo. Het combinatiespel en de eenvoudige acties zijn in de nieuwe straatvoetbalvariant naar de achtergrond verdwenen. Bij het nieuwe straatvoetbal draait het niet alleen om het maken van (effectieve) acties en panna's, maar meer om de vorm en ervaring waarmee deze acties en panna's tot stand komen (HaiGuyz789, 2009; MrToekToek, 2010; checkitcheckitout, 2010).

Een panna als iemand op je af komt en gelijk door de benen, dat is ook een panna natuurlijk. Maar een panna met een vooractie. Dus de bal achter het standbeen, met een schaar, een panna van achteren ... Dat zijn andere panna's. Dat zijn de echt panna's. Straatvoetbal panna's. (nieuwe straatvoetballer)

Een belangrijk verschil tussen het nieuwe en klassieke straatvoetbal heeft te maken met de betekenis die gegeven wordt aan het maken van acties en geven van panna's. In het klassieke straatvoetbal lijkt de vorm en ervaring waarmee de actie of panna tot stand komt van minder groot belang te zijn. Wel lijken de acties en panna's in het klassieke straatvoetbal meer te maken te hebben met de status hiërarchieën die door de acties en panna's kunnen worden afgedwongen.

Men treitert je ... men treitert je, als je een panna hebt ontvangen kan men je de hele week treiteren ... (gelach) ... als je een panna ontvangen hebt ofzo, of sterk op het verkeerde been bent gezet, dan is er een hele gelach ..." (klassieke straatvoetballer)

Een ander verschil tussen beide straatvoetbalvarianten heeft te maken met de locatie en de tijden waarop gevoetbald wordt. De klassieke straatvoetballers verzamelen iedere dag bij hetzelfde pleintje. Vanaf half zes arriveren de voetballers. Gespeeld wordt tot het vrijwel helemaal donker is, dit is rond tegen acht. Iedere dag is het vrijwel dezelfde groep jongens die op het veldje voetballen. Een deel van de jongens woont ten Noorden van het veldje. Het andere deel ten Zuiden. Vaak zijn het Noord en Zuid die het in een partij tegen elkaar opnemen. "We spelen het voorste deel van de straat (fesi pasi) tegen het achterste (baka pasi), of het begin van de straat tegen het einde".

De nieuwe straatvoetballers voetballen juist op veel verschillende locaties. In Paramaribo zijn een aantal veldjes waar ze op diverse tijdstippen en variërende dagen voetballen. Vaak worden deze straatvoetballers door andere teams of buurten uitgedaagd of uitgenodigd. Deze straatvoetballers reizen de hele stad door om in verschillende buurten en op diverse ondergronden (straat of zaal) tegen andere teams te spelen. Op een avond voetballen ze soms op vier of vijf verschillende plekken. De locaties en tijden waarop deze straatvoetballers spelen zijn tot kort voor aanvang nog niet bekend.

De meest gehanteerde spelvorm in beide straatvoetbalvarianten is 'winnaar blijft staan'. Het gaat erom om als eerste partij een x aantal doelpunten te maken. De ploeg die het eerst het vooraf

'Bikkels' en Virtuozen

afgesproken aantal doelpunten heeft gescoord, mag blijven staan en de verliezende ploeg moet tijdelijk vanaf de zijlijn toekijken hoe een derde en eventueel een vierde en vijfde ploeg het ervan af brengen voordat zij zelf weer in actie mogen komen. Het doel hierbij is als ploeg zo lang mogelijk in het veld te blijven staan.

Die tien wachten rustig aan de kant. Laten we zeggen, we spelen tot de twee, winnaar blijft aan tafel. Winnaar blijft altijd staan. Al blijft de winnaar tot morgenochtend doorspelen, zodra je kan ... (klassieke straatvoetballer)

Iedere speler wil zolang mogelijk in het veld blijven staan. Allereerst moet hij ervoor zorgen dat hij in het goede team terecht komt, het team met zoveel mogelijk goede spelers. Gevolg is dat niet iedereen die wil spelen ook daadwerkelijk kan spelen. Vervolgens dien je gedurende het partijspel je uiterste best te doen om te winnen. Resultaat is dat de partijen er fanatiek aan toe gaan, met ruw spel en ook flink wat overtredingen.

Binnen de tweede straatvoetbalvariant wordt op een meer flexibele manier invulling gegeven aan de spelvorm 'winnaar blijft staan'. Naast de reguliere doelpunten telt soms ook het door de benen spelen van je tegenstander als een doelpunt en als je een panna ontvangt kan dat zelfs betekenen dat direct je hele team het veld moet verlaten. De regels waarlangs gespeeld wordt zijn afhankelijk van de groepssamenstelling. Het zijn de grondleggers van deze straatvoetbalvariant die uiteindelijk bepalen volgens welke regels gespeeld wordt.

Kenmerkend voor de eerste straatvoetbalvariant is ook de 'djoegoe djoegoe'. Iedere speler wil met zijn team zo lang mogelijk in het veld blijven staan en dat betekent dat vrije trappen en doelpunten niet zomaar aan de tegenstander worden toegekend. Het straatvoetbal heeft geen trainers en coaches en dat betekent dat de spelers onderling uit moeten maken wanneer het wel of geen vrije trap of doelpunt is. Dit gebeurt onder andere door na een overtreding zo hard mogelijk "frikick" te roepen en de bal te pakken. De tegenstanders houden bij een vrije bal geen afstand maar gaan recht voor de bal staan, waardoor de vrije trap nimmer niet veel meer kan doen dan de bal naar achteren of naar de zijkant toespelen (of keihard tegen de tegenstanders in het muurtje aanschieten). "En bij frikick. Je moet luidt schreeuwen: frikick man! Schiet die bal direct, nemen die bal, direct! Of dan moet je soms ook uitschelden, van 'frikick ball' en ..." Tijdens één van de observaties ligt het spel bij een stand van 10-9 een kwartier stil, omdat de spelers van beide partijen een hevige discussie voerden over het wel of niet tellen van het laatst gemaakte doelpunt.

In tegenstelling tot de eerste straatvoetbalvariant is de hevige 'djoegoe djoegoe' bij de tweede straatvoetbalvariant veel minder nadrukkelijk aanwezig. Het spel ligt een stuk minder vaak stil dan bij de eerste straatvoetbalvariant en de voetballers gaan ook een stuk minder vaak met elkaar in discussie over het wel of niet tellen van een doelpunt of toekennen van een vrije trap.

Beide straatvoetbalvarianten zijn niet georganiseerd in verenigingen. Ook is er geen koepelorganisatie (een straatvoetbalbond) waarin de straatvoetballers georganiseerd zijn. Jaarlijks worden één of twee grote straatvoetbaltoernooien georganiseerd. Belangrijke organisatoren zijn de Nederlandse straatvoetbalorganisatie 'Masters of the Game', het Surinaamse evenementenbureau 'Big Entertainment' en de SZVB. De voetballers die deelnemen aan de toernooien zijn zowel afkomstig uit de eerste als de tweede straatvoetbalvariant. De regels van de toernooien kunnen per keer verschillen. De gehanteerde regels liggen in het verlengde van het nieuwe straatvoetbal. Vaak worden bijvoorbeeld (individuele) punten gegeven voor het maken van mooie acties. De organisatie 'Masters of the Game' en 'Big Entertainment' promoten alleen de tweede straatvoetbalvariant. Eventuele screening van de deelnemende teams aan de toernooien gebeurt op basis van vaardigheden die benodigd zijn voor de tweede straatvoetbalvariant. Het is tevens 'Big Entertainment' die de voetballers van 'Streetskillerz', de bekendste straatvoetbalformatie van het nieuwe straatvoetbal, twee keer in de week van een trainingslocatie voorziet. Daarnaast zijn het de voetballers van 'Streetskillerz' die ook zelf toernooitjes organiseren. De verspreiding van de tweede

'Bikkels' en Virtuozen

straatvoetbalvariant gebeurt gedeeltelijk op basis van de dvd's van de 'Masters of the Game' die op de markt in Paramaribo te verkrijgen zijn. Internet en YouTube hebben ook een belangrijke plaats ingenomen bij de verspreiding van deze straatvoetbalvariant. De verspreiding vindt ook plaats door 'clinics' die de voetballers van 'Streetskillerz' geven op o.a. scholen. Het overdragen van vaardigheden, een belangrijk aspect van het nieuwe straatvoetbal, gebeurt dus niet meer via de vereniging maar via andere kanalen. In het vervolg van dit onderzoek wordt het klassieke of sterk resultaat georiënteerde straatvoetbal aangeduid met de term 'straatvoetbal 1.0'. Het nieuwe en sterk actiegerichte straatvoetbal krijgt de naam 'straatvoetbal 2.0'.

4.2 De voetballers in de verschillende voetbalcontexten

4.2.1 Participeren door te presteren

Stap één: straatvoetbal

Iedere Surinaamse voetballer start met straatvoetbal in de buurt. Stap één in de voetbalcarrière is dan ook het straatvoetbal. Vanuit het ongeorganiseerde straatvoetbal gaan de 'jongens' in een latere fase participeren in het veld- en zaalvoetbal in verenigingsverband. Bewust is gekozen voor de term de 'jongens', want de 'meisjes' lijken deze eerste stap die aan de basis staat van je ontwikkeling als voetballer te missen. Tijdens de observaties bij straatvoetbalpleintjes voetballen altijd alleen maar jongens. Indien meisjes aanwezig zijn zitten ze langs de kant. Het aantal observaties in dit onderzoek is te gering om een algemeen beeld te schetsen over de participatie van meisjes in het straatvoetbal. Met het ontbreken van meisjescompetities in het veld- en zaalvoetbal wordt wel duidelijk dat de mogelijkheden voor meisjes om te voetballen in het straat -, veld- en zaalvoetbal beperkt zijn. De gegevens in dit onderzoek zijn te beperkt om dieper in te gaan op de oorzaken van deze uitsluiting.

De geïnterviewde voetballers zijn allemaal op jonge leeftijd in de buurt begonnen met het voetballen op straat. Als kleine jongen werden ze door hun vader, oom, buurman of een vriendje voor het eerst meegenomen naar een voetbalveld (in de buurt). De meeste jongens vertellen dat ze in het begin alleen maar mochten kijken naar het voetbal. Ze zijn nog niet goed of oud genoeg om zelf mee te mogen doen. Als jonge speler heb je geluk als enkele 'basisspelers' ontbreken. Je krijgt dan van de oudere spelers de kans om je te bewijzen.

Eén van de voetballers (21 jaar, Creools) geeft aan dat hij iedere dag bij een veldje in de buurt stond te kijken. Iedere dag ging hij kijken bij het veldje, zonder ook maar een keer zelf mee te mogen doen. Wel oefent hij zodra hij thuis aankomt de 'moves' die hij op het veldje heeft gezien. Op één van de dagen komen ze een speler tekort. "Hé, wil je meedoen?", vroegen ze toen. Hij deed het voor de eerste keer niet slecht. Dit betekende zijn definitieve introductie in het voetbal. Vanaf die dag mocht hij meedoen. Veel spelers zijn op min of meer dezelfde wijze geïntroduceerd in het voetbal. Stuk voor stuk zijn het talentvolle spelers die tijdens het 'examen' bij de grote jongens laten zien dat ze voldoende talent in huis hebben (voor het straatvoetbal dat gespeeld wordt). Insluiting leidt tegelijkertijd tot uitsluiting. In het voorbeeld vervangt de speler tijdens zijn introductie één van de andere spelers. Als die speler even later toch nog op komt dagen mag hij niet meer meedoen. De nieuwe speler krijgt van zijn nieuwe teamgenoten de voorkeur. Eén van de voetballers verwoordt de selectiecriteria als volgt:

Het is een hele djoegoe djoegoe wanneer het gaat om straatvoetbal. Als je bijvoorbeeld goed speelt weet je zeker dat je altijd gaat starten. Als je niet zo goed bent, dan moet je tegenstand kunnen bieden of dan moet je één van die kwaai jongens zijn, waardoor je respect afdwingt. Dan kan niemand je laten zitten ... (gelach). Van die jongens die bijvoorbeeld over een schutting klimmen, manja's plukken en terugkomen. Dan zeggen ze, dat is gevaarlijk, dan gaat niemand tegen hem in, want jij bent die gangster als het ware.

Je voetbalkwaliteiten en je reputatie als 'grote jongen' bepalen voor een groot deel of je wel of niet mee mag doen. Ten slotte is het belangrijk te noemen dat je vaardigheden of voetbalkwaliteiten deels afhankelijk zijn van de voetbalcontext. Eén van de voetballers (19 jaar, Creools) groeide op bij een veldje in zijn buurt Kwatta. Iedere dag stond hij langs de zijlijn, maar nooit mocht hij meedoen, omdat hij niet goed genoeg was. Het is belangrijk dat iedere dag het beste team speelde, omdat de voetballers in de dagelijkse partijtjes of toernooitjes het vaak opnemen tegen nabijgelegen buurten en dan staat de eer van de buurt op het spel. In Kwatta werd het straatvoetbal 1.0 gespeeld.

Uiteindelijk komt deze jongen in contact met straatvoetbal 2.0 en blijkt hij hierin wel uit te blinken. Op dit moment wordt hij zelfs gezien als één van de beste straatvoetballers in Paramaribo. De geschikte vaardigheden kunnen dus per context verschillen.

Stap twee: veldvoetbal

Voor de jongens die opgroeien met straatvoetbal 1.0 is de stap naar een veldvoetbalvereniging vaak het gevolg van een succesvolle introductie in het straatvoetbal. Als je uitblinkt bij het straatvoetbal (1.0) valt dat op bij één van de oudere spelers of een trainer die aan de zijlijn van het straatvoetbalveldje toekijkt. De oudere speler of de trainer besluiten de jongen die uitblinkt op straat te introduceren bij een veldvoetbalvereniging. Als je talent door de vereniging erkend wordt mag je blijven. Voor goede voetballers is bij de verenigingen altijd plaats, ook als zij niet in staat zijn de (eventuele) contributie te betalen.

Uitblinken is niet de enige mogelijkheid om bij een vereniging terecht te komen. Bij een deel van de voetballers hebben de ouders een belangrijke rol gespeeld bij het maken van de stap naar een veldvoetbalvereniging. Een aantal ouders zijn zelf voetbaltrainer en introduceren op die manier hun zoon bij een voetbalvereniging. Andere ouders laten hun zoon de stap naar een vereniging maken omdat ze vinden dat het beter is voor hun zoon om ook met leeftijdsgenoten te spelen en niet alleen met oudere jongens uit de buurt. De ouders kunnen hun zoons naar een jeugdelftal van een hoofdklassevereniging brengen, bijvoorbeeld Transvaal of Leo Victor. Ook kunnen de ouders ervoor kiezen hun zoon lid te maken bij een 'elite' vereniging, zoals Dolfijn en Oase. Bij deze sportverenigingen betaal je een relatief hoge contributie, kun je ook andere sporten beoefenen zoals zwemmen en tevens doen ze mee aan de jeugdcompetitie van het voetbal.

Kort gezegd kun je op twee manieren bij een vereniging terecht komen. De jongens die opgroeien met het straatvoetbal 1.0 moeten vaak uitblinken om überhaupt op straat mee te mogen doen. Blinken ze uit op straat dan besluit vaak iemand deze jongens te introduceren bij een vereniging. Ten tweede kunnen ook je ouders een belangrijke rol spelen bij de stap naar een veldvoetbalvereniging. Je hoeft dan niet per definitie uit te blinken. Wel moeten deze ouders de (eventuele) contributie van de vereniging kunnen betalen.

Stap drie: zaalvoetbal

De derde sportcontext waar de spelers mee in contact komen is het zaalvoetbal in georganiseerd verband. Door het ontbreken van een jeugdopleiding sluiten veel spelers zich pas als ze wat ouder zijn aan bij een zaalvoetbalvereniging. De juiste voetbalvaardigheden en je sociale netwerk bepalen voor een belangrijk deel of en bij welk team je gaat zaalvoetballen. Bij Réal gaat de scouting van nieuwe spelers via de veldvoetbalverenigingen en de buurten waar de spelers zijn opgegroeid.

Ook bij zaalvoetbalvereniging Barka gaat het werven van nieuwe spelers voornamelijk via het netwerk van de voetballers. Dit netwerk ligt echter minder bij de hoofdklasse van het veldvoetbal. Slechts twee spelers van Barka voetballen in de hoofdklasse van het veld. Het netwerk ligt des te meer bij het straatvoetbal 2.0 en het recreatieve zaalvoetbal.

De voorzitters van de zaalvoetbalverenigingen spelen ook een actieve rol bij het benaderen van nieuwe spelers. Niet alleen het zaal- en veldvoetbal zijn belangrijke scoutingplekken. Juist het straatvoetbal 2.0 lijkt een belangrijke plek geworden om zaalvoetballers aan te trekken. Twee geïnterviewde voetballers zijn naar aanleiding van hun prestaties tijdens een toernooi van 'Masters of the Game' benaderd door de voorzitter van een zaalvoetbalvereniging om daar te komen voetballen.

De voetbalcarrière van de meeste voetballers begint bij het straatvoetbal, vervolgens wordt de overstap gemaakt naar een veldvoetbalvereniging en als laatste komen de voetballers terecht in de hoofdklasse van de zaal. Negen van de tien geïnterviewde voetballers hebben in eerste instantie deze drie stappen (straat - veld - zaal) doorlopen. Met het straatvoetbal 2.0 is een nieuwe

'Bikkels' en Virtuozen

voetbalvariant ontstaan die een aantal van de voetballers heeft doen besluiten te stoppen met veldvoetbal. De volgorde bij hen is: (1) straat – veld – zaal – straat 2.0 of (2) straat – veld – straat 2.0 – zaal. De leeftijd van de voetballers speelt een belangrijke rol bij het bepalen van de volgorde. De jonge voetballers zijn namelijk al op een vroege leeftijd in contact gekomen met het nieuwe straatvoetbal. Eén van de voetballers (21 jaar, Creools) is van kleins af aan in contact gekomen met het nieuwe straatvoetbal en vervolgens heeft hij de stappen naar het veld- en zaalvoetbal gezet om uiteindelijk minder prioriteit te geven aan het nieuwe straatvoetbal. Paragraaf 4.4.2 gaat dieper in op de keuzes van de voetballers. Het uitblinken in een bepaalde context is erg belangrijk bij het doorlopen van de verschillende stappen. Daarnaast kunnen ouders (voornamelijk in de eerste fase) een belangrijke rol spelen en is je sociale netwerk van belang. Deze paragraaf besteedt voornamelijk aandacht aan presteren (uitblinken) en de participatie in de verschillende voetbalcontexten. De volgende paragraaf legt de focus op sociale klasse, opleidingsniveau en etniciteit.

4.2.2 Sociale achtergrond en de participatie in diverse voetbalcontexten

---

De voetballers in de zaal

In paragraaf 4.1.1 werd de heterogeniteit van het zaalvoetbal geduid met de opmerking dat een deel van de zaalvoetballers van origine veldvoetballers zijn en een ander deel van hen zijn echte zaal- of straatvoetballers. Ook qua etniciteit, sociale klasse en opleidingsniveau kenmerkt de hoofdklasse van het zaalvoetbal zich door een (relatief) grote heterogeniteit. De afzonderlijke teams in dit onderzoek, Réal en Barka, zijn echter sterk homogeen qua etniciteit, sociale klasse en opleidingsniveau.

De meeste spelers van Barka hebben de Javaanse etniciteit en de meeste spelers van Réal zijn van Creoolse komaf. De spelers en trainer van Réal benadrukken dat Réal een multicultureel team is waar naast Creoolse jongens ook plek is voor Brazilianen, Hindoestanen en Javanen. Dit in tegenstelling tot Barka, dat volgens hen echt een Javaans team is. Er speelt dan wel een jongen van Creoolse komaf bij Barka, "maar die is ook lichtkleurig". Het beeld dat bij Barka enkel Javaanse spelers mogen voetballen is niet helemaal op de werkelijkheid gebaseerd. Barka is gevestigd in een overwegend Javaanse buurt, is opgezet door een Javaanse familie en heeft een grote Javaanse aanhang. Drie van de voetballers van Barka zijn echter niet van Javaanse, maar van Creoolse komaf.

Het onderscheid tussen Barka en Réal gaat verder dan het etnische verschil. Het verschil in etniciteit is aan de oppervlakte duidelijk aanwezig, maar daaronder lijken sociale klasse en opleidingsniveau een belangrijke rol te spelen.

Bepaalde jongens wonen op Sobrano, bepaalde op Abrabroki, bepaalde op Lelydorp, bepaalde op Flora. We zijn jongens van de getto. Jongens uit volksbuurten. We komen niet uit ontwikkelingsbuurten. Niemand van ons komt uit Tourtonne (een elitebuurt). (speler Réal)

Volgens deze voetballer van Réal is het goed zichtbaar dat de jongens van Barka uit de elitebuurten komen. "Ze stellen zich apart op" en ze hebben een "apart soort publiek". "Ze zijn niet zoals het publiek van Réal. Réal heeft echte hooligans. Bij Barka zijn het allemaal rustige mensen, dat is het verschil.". De trainer van Barka erkent het onderscheid op basis van sociale klasse tussen Réal en Barka:

Iemand die bij Barka komt spelen heeft al een goede baan, heeft al een auto, heeft al alles bijna ... Voor hem is sport een ontspanning. Het zijn jongens echt van de volksbuurten die voetbal spelen voor geld. "Als je geen auto voor me koopt kom ik niet meer voor je spelen".

De trainer maakt hier al de koppeling tussen sociale klasse en de voorkeuren en keuzes (lifestyle) van de spelers. De trainer lijkt daarmee ook een verklaring te geven voor de homogeniteit binnen de teams van Réal en Barka. Bij Réal voetballen voornamelijk jongens uit volksbuurten voor wie de vergoeding die ze ontvangen een belangrijke motivatie lijkt te zijn om te voetballen. Bij Barka voetballen voornamelijk jongens uit de middenklasse. Zij voetballen voor de ontspanning. Ook sociale klasse en opleidingsniveau lijken nauw aan elkaar verbonden te zijn.

In die volksbuurten heb je jongens die niet echt ver met de school zijn gegaan, dus hun denken meer aan overleven, dus werken, geld maken. Het zijn wel andere jongens dan bij Barka, waar de jongens gewoon nog naar school gaan. Het is wel anders ... (speler Barka)

'Bikkels' en Virtuozen

Het opleidingsniveau van de spelers lijkt voornamelijk voor de hoger opgeleide spelers uit de middenklasse hun keuze voor een vereniging te beïnvloeden.

Bij Barka kan ik met iedereen over alles praten, laat ik het zo zeggen, maar bij Réal niet, ik moest toch keuzes maken, met hem kan ik zoiets bespreken, maar met hem dan weer niet. Bij Réal, maar bij Barka kan ik het met iedereen. (hoogopgeleide voetballer)

Niet alleen de sociale achtergrond van de voetballers van Réal en Barka, maar ook de daarmee samenhangende wijze van voetballen verschillen van elkaar. Réal staat bekend om haar kracht, fysiek en doorzettingsvermogen, Barka om haar technische en verzorgde combinatiespel. Ook de omgangsvormen in beide teams zijn verschillend. "Bij Réal lopen de spelers voortdurend tegen elkaar te schreeuwen. Als de één schreeuwt, dan schreeuwt de ander terug. Bij Barka heb je dat niet, alles wordt op de training besproken." (oud-speler Réal, huidige speler Barka). Eén van de voetballers van Barka vertelt dat ze er bij Barka niet van houden om op elkaar te schreeuwen, het werkt niet "empowerend". "Wat ze bij Réal doen is beledigend en werkt demotiverend."

Hoewel zowel Réal als Barka ieder jaar streven naar het kampioenschap (en dus beide resultaatgericht zijn), lijkt bij Barka meer ruimte te zijn voor het maken van plezier.

We hebben vijf regels bij Barka en de zesde is plezier. Eén is mandekking, twee is kort spelen ... Als ik zes begin te schreeuwen dan moet je er plezier in hebben, dan mag je doen wat je wil, dan telt één, twee, drie, vier en vijf niet meer. "Hé heren, plezier hebben", dan krijgen ze die bal en dan doen ze heel wat capriolen. Maar dan moet ik wel met vijf of zes doelpunten voorstaan. Je kan dat niet maken met één doelpunt verschil. (trainer Barka)

Bij Barka is meer ruimte voor het maken van een individuele actie. Eén van de voetballers heeft Réal verruild voor Barka, omdat hij bij Barka meer de mogelijkheid voelde om vrijuit acties te maken. Bij Réal zouden je medespelers vooral van je verwachten dat je serieus speelt.

De voetballers op het veld

Er was een zekere balans, een mix ... Je had vroeger bijvoorbeeld meer jonge mannen van het Hindoestaanse ras die voetbalden. Tegenwoordig ga je waarschijnlijk bij alle hoofdklasse verenigingen rondlopen en je kan de hindoestaanse jongens daartussen niet vinden. De mensen die tegenwoordig voetballen verschillen met de mensen die vroeger hebben gevoetbald. (voorzitter hoofdklassevereniging)

De hoofdklasse van het veldvoetbal is in zijn geheel homogeen. Het zijn voornamelijk Creoolse spelers uit volksbuurten die het veldvoetbal domineren. In de hoofdklasse voetballen weinig Javanen en nog minder Hindoestanen. Ook is het aantal jongens uit de middenklasse gering. De voetballers in de hoofdklasse hebben over het algemeen een laag opleidingsniveau. "Zeer weinig van de geregistreerde spelers hebben een ontwikkelingsniveau boven het niveau van de MULO." (bestuur SVB). Etniciteit, sociale klasse en het opleidingsniveau van de voetballers lijken een belangrijke rol te spelen bij de participatie van de voetballers in de hoofdklasse van het veldvoetbal. De voetballers en bestuurders noemen twee elementen die van belang zouden zijn bij het verklaren van de participatie van voornamelijk Creoolse jongens uit de volksbuurten in het veldvoetbal.

Het veldvoetbal is in vergelijking met het zaalvoetbal meer fysiek van aard. In het veldvoetbal wordt meer van je loopvermogen verwacht en is meer body contact geoorloofd. Voornamelijk de Hindoestanen en Javanen zouden het op het hoogste niveau van het veld fysiek afleggen tegen de sterke Creoolse jongens.

'Bikkels' en Virtuozen

Ik denk dat je de Hindoestaanse jongens kan vergelijken met ons, omdat zij ook even keihard moeten werken om bij de top te komen ... dat staat vast, ik denk dat wij op één lijn zijn wat betreft prestatie, we moeten harder werken dan de ander(Creool) om daar (hoofdklasse) te komen... . (Javaanse voetballer)

Dit etnische element heeft te maken met de fysiek van de voetballers. Het tweede element heeft te maken met de winnaarsmentaliteit, de wil om te winnen, die bij de jongens uit volksbuurten in sterkere mate aanwezig is. De voetballers uit volksbuurten leren van jongs af aan alles in het werk te stellen om te winnen. Dit is terug te zien op het veld.

Zelfs bij een U-9 (negen jarig) jongetje ga je duidelijk het verschil in felheid merken tussen het jongetje die uit de lagere klasse komt en de jongen uit de middenklasse. Aan de hand van een spelsituatie met twee spelers kun je zo aangeven: "deze jongen komt uit een sociaal lagere klasse en deze jongen komt uit de middenklasse". Het is gewoon te merken, ze hebben een ander karakter. (voorzitter hoofdklassevereniging)

De spelers die de top bereiken van het Surinaamse veldvoetbal zijn voor het grootste deel Creoolse jongens uit volksbuurten. De oorzaak lijkt deels te liggen in de fysiek die je vanaf je geboorte hebt meegekregen (ethniciteit), maar ook in de (winnaars)mentaliteit die je gedurende je leven opbouwt (sociale klasse). De jongens uit volksbuurten moeten in hun leven voor alles wat ze bereiken hard knokken en dat uit zich onder andere in de winnaars- of overlevingsmentaliteit op het veld. De middenklasse jongens krijgen meer in hun schoot geworpen en hoeven niet voor alles te knokken. Resultaat is dat deze jongens over het algemeen minder fel zijn.

... op alle regels zijn uitzonderingen en er zal vast iemand zijn van de middenklasse die fel is, maar dat heeft hij misschien van nature, terwijl het bij de jongens uit de volkswijken aangeleerd wordt. (voorzitter hoofdklassevereniging)

Een sterke fysiek, gerelateerd aan ethniciteit, en een sterke winnaarsmentaliteit, aangeleerd in de volksbuurt, lijken twee belangrijke aspecten te zijn die verklaren waarom in de hoofdklasse van het veld voornamelijk Creoolse jongens uit volksbuurten actief zijn.

De voetballers op straat

Paragraaf 4.1.3 laat zien dat het straatvoetbal bestaat uit straatvoetbal 1.0 en 2.0. Beide straatvoetbalvarianten zijn sterk gerelateerd aan sociale klasse. In de volksbuurten is het straatvoetbal 1.0 dominant. De straatvoetballers 2.0 noemen deze straatvoetbalvariant ook wel het "straatvoetbal van vroeger" en "het straatvoetbal van de volksbuurten". Veel van de straatvoetballers 2.0 komen uit middenklasse gezinnen. Niet alleen sociale klasse, maar ook leeftijd lijkt een belangrijke rol te spelen bij de beoefening van één van beide straatvoetbalvarianten. Het nieuwe straatvoetbal is pas enkele jaren onder een groot publiek bekend en wint vooral aan populariteit bij de jongere generatie (straat)voetballers. Zowel het sociale klasse- als het leeftijdsaspect is terug te zien in de betekenissen van de voetballers.

Winnen is het belangrijkste voor de straatvoetballers 1.0 en de voetballers in de volksbuurten doen er ook alles aan om te winnen. "De stand met straatvoetbal is meestal 1-0 of 2-1. Het verschil is nooit groter, want als het 3-0 of 4-0 wordt dan gaan ze heel hard spelen en beginnen ze aan haren te trekken ..." (straatvoetballer 1.0). De jongens die opgroeien in de volksbuurten krijgen van jongs af aan aangeleerd hoe je moet spelen om te kunnen winnen. De jonge voetballers leren op straat om te gaan met 'drukking', zodat ze een 'bikkel' worden en in het vervolg van hun voetbalcarrière voor niemand meer bang zijn.

'Bikkels' en Virtuozen

Met drukking gaan we ietsje harder spelen, zodat ze bikkels kunnen worden. Wanneer ze bijvoorbeeld in een competitie gaan uitkomen hoeven ze niet bang te zijn voor andere jongens. Zo zijn we hier altijd opgegroeid, zo ben ik hier ook opgegroeid tussen die andere grotere oudere jongens. Die gingen me altijd trappen geven en ruw met me spelen en toch heb ik al die dingen geïncasseerd. En daarom zeg ik ze altijd, ik blijf maar zeggen, zo moet het blijven en ze weten het, dat we hierzo zo spelen. Je moet er hard tegenaan gaan wanneer ze spelen, want dat is het voordeel van ons. (31 jaar, straatvoetballer 1.0)

Van generatie op generatie wordt deze manier van voetballen aan elkaar doorgegeven. Het straatvoetbal neemt een belangrijke plek in bij het 'creëren van vechtlust', het 'willen winnen' en het 'omgaan met publiek'. Het klassieke straatvoetbal dient als leerschool voor later.

De straatvoetballers 2.0 leggen een minder eenzijdig accent op winnen (en het bereiken van de top van het Surinaamse voetbal). Niet het collectieve winnen, maar het individuele streven naar authenticiteit (en respect) lijkt voor de deze straatvoetballers minstens zo belangrijk te zijn. "Straatvoetbal is meer technisch he, dus daar ontwikkel je je skills eigenlijk ... daar laat je zien we je bent, wie ik ben" (23 jaar, straatvoetballer 2.0).

Het streven naar authenticiteit komt op verschillende manieren naar voren. Ten eerste zijn de verschillende straatvoetballers bezig met het creëren van een eigen stijl met eigen bewegingen. Eén van de straatvoetballers heeft een stijl waarbij het draait om het sturen van zijn tegenstander. Iemand uit balans kunnen brengen vindt hij het mooiste van straatvoetbal. Eén van de andere straatvoetballers heeft de gewoonte de bal met zijn handen te pakken en in de lucht te schieten of terug te geven aan de tegenstander nadat hij zijn tegenstander een panna heeft gegeven (Wardiola227, 2011). Ten tweede is het streven naar authenticiteit ook terug te zien in het uiterlijk van de voetballers. Eén van de straatvoetballers heeft over zijn volledige rechterbeen een kunstzinnige tatoeage laten zetten, waardoor je direct aan zijn rechterbeen ziet dat hij het is. Ook is het voor deze straatvoetballers belangrijk wat voor een schoen ze dragen. Eén van hen wil het liefste felgekleurde schoenen: "Als je dan snel met je voeten heen en weer beweegt maak je de tegenstander helemaal gek."

Het generatieverschil tussen de voetballers van straatvoetbal 1.0 en 2.0 komt naar voren in de twee volgende citaten. Beide voetballers komen uit een volksbuurt, voetballen allebei in de hoofdklasse van het veld en tevens bij dezelfde zaalvoetbalvereniging (Réal). Belangrijk verschil tussen beide is het leeftijdsverschil van tien jaar.

Ik speel altijd serieus. Als ik niet serieus hoef te spelen, dan speel ik liever niet. Ik wil namelijk altijd winnen. Ik ga niet zomaar spelen om een kick te nemen. Als ik zie dat die jongens niet serieus zijn, dan speel ik gewoon niet. Ik ben ook altijd serieus geweest. (31 jaar, straatvoetballer 1.0)

Ik vind het spannender, spelen zonder regels, het is gewoon kick nemen, gewoon spelen met elkaar ... (21 jaar, straatvoetballer 2.0)

De twee spelers belichten een generatieverschil dat voornamelijk zichtbaar is in het straatvoetbal. Bij het veld- en zaalvoetbal is de context sterk resultaatgericht en verwacht zij (de context) van de voetballers dat zij dit ook zijn. Het straatvoetbal 1.0 is tevens sterk resultaatgericht, maar het nieuwe straatvoetbal laat ruimte voor andere dominante betekenissen.

Het zijn sociale klasse en leeftijd die een belangrijke rol spelen bij het inzichtelijk maken van de twee straatvoetbalvarianten. Leeftijd is belangrijk omdat het straatvoetbal 2.0 een relatief nieuwe sport is, die voornamelijk door de jongere generatie voetballers is opgepakt. Anderzijds is sociale klasse belangrijk omdat de winnaarsmentaliteit die nodig is voor straatvoetbal 1.0 wordt aangeleerd in de volksbuurten. Het straatvoetbal 2.0 lijkt, met de betekenissen die verder gaan dan

'Bikkels' en Virtuozen

winnen, een alternatief te zijn voor de voetballers uit de middenklasse. In de discussie wordt hier dieper op ingegaan.

Figuur 1: Tatoeage op het been van een straatvoetballer 2.0

4.3 Identificatievoorkeuren: twee typen

In dit onderzoek worden vier voetbalcontexten onderscheiden: zaalvoetbal, veldvoetbal, straatvoetbal 1.0 en straatvoetbal 2.0. De voetballers in dit onderzoek identificeren zich in meer of mindere mate met het voetballen in de verschillende voetbalcontexten. Een onderscheid is gemaakt tussen twee dominante voetbaltypen: 'bikkels' en virtuozen. Belangrijk is te onderkennen dat dit slechts twee typen zijn. Niet alle geïnterviewde voetballers vallen onder de twee voetbaltypen. Ook zijn binnen de twee voetbaltypen variaties zichtbaar. De labels 'bikkels' en virtuozen vormen de kern van de identificatievoorkeur van de voetballers.

De 'bikkels'

Deze voetballers (vijf stuks) zijn voor het grootste deel van Creoolse afkomst. Vier van de vijf is Creools en één van de vijf is Indiaans. De voetballers zijn opgegroeid in een volksbuurt, 'getto', in Paramaribo (de wijken Abrabroki, La Tour en Flora). De voetballers hebben lager tot middelbaar onderwijs genoten en zijn vaak op jonge leeftijd al gaan werken. Aan een baan komen ze veelal via het opgebouwde voetbalnetwerk. De leeftijd van de voetballers varieert tussen de 23 en 33 jaar. De voetballers zijn opgegroeid met het straatvoetbal 1.0 in de volksbuurt waar van hen een 'bikkel' is gemaakt. 'Bikkels' hebben geleerd nooit bang te zijn en kunnen in iedere voetbalcontext overleven. De voetballers spelen dan ook zowel in de hoofdklasse van het veld als de zaal (bij Réal). Daarnaast wordt nog regelmatig in de buurt gevoetbald, waar van de jonge generatie voetballers ook 'bikkels' moeten worden gemaakt.

De balvirtuozen

Twee van deze voetballers, een Creool en een Javaan, zijn opgegroeid in middenklasse wijken en volgen een HBO of universitaire opleiding. De derde voetballer, ook Creools, is opgegroeid in een volksbuurt, maar voetbalt van jongs af aan al met deze jongens en is nooit in het straatvoetbal 1.0 actief geweest. De voetballers zijn relatief jong, variërend tussen de 19 en 25 jaar. De voetballers zijn actief in de hoofdklasse van de zaal (bij Barka), maar voetballen het grootste deel van hun tijd op verschillende pleintjes en zaaltjes. De voetballers maken alle drie onderdeel uit van de straatvoetbalformatie 'Streetskillerz'. De focus ligt daarbij sterk op het balvirtuoze aspect van het voetbal, het oefenen en uitvoeren van (nieuwe) trucjes. De voetballers hebben een ambivalente houding tegenover presteren (resultaatgericht voetbal). Enerzijds zijn ze actief in de hoofdklasse, waar het draait om doelpunten maken en wedstrijden winnen. Bij veel straatvoetbalpartijtjes ligt de nadruk veel meer op het oefenen van 'moves' en het "gek maken van je tegenstander".

Twee van de voetballers maken geen onderdeel uit van deze twee dominante typen. Eén van deze voetballers neemt een bijzondere positie in omdat hij als Javaanse voetballer (28 jaar) uit de middenklasse actief is in de hoofdklasse van het veld. Daarnaast voetbalt hij in de zaal bij Barka. De andere voetballer (Creools, 21 jaar, volksbuurt) is een uitzondering omdat hij als enige geïnterviewde speler voetbalt in de hoofdklasse van het veld- en zaalvoetbal en ook nog als straatvoetballer 2.0 actief is. Aan de straatvoetbaltoernooien neemt hij echter niet deel met het team 'Streetskillerz', maar met zijn eigen team genaamd naar de volksbuurt Flora, de 'Flora-boys'. De voetbalcontexten en daarmee samenhangend de wijze van voetballen is voor de 'bikkels' en virtuozen sterk verschillend. De volgende paragrafen gaan over de betekenissen die deze voetballers geven aan de vrijheid en "het hoogst haalbare" in het voetbal. Beide dominante betekenissen lijken gezamenlijk een belangrijke sturende werking te hebben op de voorkeuren en keuzes van de voetballers.

4.4 Dominante betekenissen van: vrijheid, "het hoogst haalbare" en organisatie

---

4.4.1 Vrijheidsbeleving

(Top)sporters in Suriname (Paramaribo) hebben de mogelijkheid meerdere sporten tegelijkertijd te beoefenen. Dit kan binnen één sportcontext, bijvoorbeeld door zowel zaal- als veldvoetbal op het hoogste niveau te beoefenen. Ook is het mogelijk in twee (totaal) verschillende sportcontexten uit te komen. Zo was Harold Blokland lang tweede doelman van het Surinaamse voetbalelftal en tevens basketbal international (Samwel, 2008). Suriname (Paramaribo) kenmerkt zich daarmee door een grote vrijheid in sportkeuze.

Alle sporten kan je beoefenen. Je kan alles doen. Je kan zwemmen, je kan volleyballen, je kan basketballen, zelfs in de hoogste competitie. Alles kan je gaan doen, het ligt allemaal aan jou ... (speler Barka)

De verschillende voetballers, zowel degene die op straat en in de zaal voetballen als zij die op het veld en in de zaal voetballen, ervaren de mogelijkheid om in Suriname in diverse sportcontexten actief te zijn als positief. Het 'gevoel van vrijheid' is hierbij een terugkerend thema.

Tussen de vrijheidsbeleving van de spelers onderling bestaan echter grote verschillen naargelang de sportcontext. De één voelt zich vrijer op het veld, terwijl de ander zich alleen op straat echt vrij voelt. De 'bikkels' voelen zich over het algemeen vrijer in het veld dan in de zaal. Meer ruimte betekent voor hen meer vrijheid. "Veldvoetbal is in een open ruimte, het is ook luchtiger, snap je. Die ruimte is ook groter toch, je kan er beter bewegen." Eén van de balvirtuozen geeft op een meer metaforische manier betekenis aan vrijheid. Voor hem geldt het tegenovergestelde: hoe kleiner de ruimte, hoe groter de vrijheidsbeleving.

Laat me het vergelijken met een zangvogel. Ik ben een goeie zangvogel, maar ik kan niet op een tak fluiten, want ik zit vast in een kooi. Maar als ik op straat voetbal speel ... Ja, dan ben ik vrij. Niemand heeft je wat te zeggen daar. Je doet wat je wilt. Je hebt plezier. Het is echt alles ...

Voor de balvirtuozen heeft het gevoel van vrijheid te maken met de vrijheid van een individu en de beperking van de vrijheid van het individu door het collectief. Bij veldvoetbal vorm jij slechts één van de elf puzzelstukjes die in elkaar moeten passen, bij zaalvoetbal zijn er slechts vijf puzzelstukjes en bij straatvoetbal varieert het aantal puzzelstukjes van één tot en met vijf en hoeven de stukjes niet in elkaar te passen om tot een goed eindresultaat te komen. Twee van de balvirtuozen zijn in de jeugd actief geweest in verenigingsverband op het veld. Beide zijn aan het aan van de jeugd gestopt met het veldvoetbal in verenigingsverband. Eén van beide is uitgesproken over de vrijheid beperkende werking van het veld: "Je kunt je talent niet uiten, je zit vast in een hok, met bepaalde looplijnen en concepten.". Voor de balvirtuozen, waarbij het individuele aspect van het voetbal belangrijk is, beperkt en benauwt het collectief. Het spelen in teamverband brengt een voortdurende druk met zich mee. Eén van de balvirtuozen, maar ook de straatvoetballer 2.0 die buiten de typologie valt, beschrijven de druk waaronder zij soms gebukt gaan in het georganiseerde voetbal.

Dus stel je eens voor, je staat voor het doel en je scoort niet, want je doet een trucje en dan gaat de wedstrijd verloren, dat is lastig ... Bij straatvoetbal maakt dat niet zoveel uit ...

'Bikkels' en Virtuozen

Bij Réal speelde ik met druk, met echte druk op mijn schouders. Als je niet goed speelt wordt er tegen je aan geschreeuwd, dus dan ga je altijd met druk spelen ...

Deze druk en daarmee de vrijheidsbeleving kan per team verschillen. Eén van de balvirtuozen is overgestapt van Réal naar Barka en voelt zich in het nieuwe team veel vrijer, vanwege de ruimte die hij krijgt voor het maken van individuele acties.

Voor de virtuozen lijkt het zaalvoetbal een middenweg te zijn tussen het veld en het straatvoetbal 2.0. De straat is "vrij voetballen". Veldvoetbal is "voetballen met regels". Bij zaalvoetbal speel je "gewoon normaal". Je moet het alleen "niet te bont maken".

Ja, maar ik voel me toch, in de zaal ben je een beetje georganiseerder bezig, je moet je aan je opdrachten houden ... je moet denken binnen het concept, je moet je kunnen aanpassen, op de straat kun je vrijuit doen wat je wil ... je doet wat je wil ... zo is het ... dat is het verschil. Maar ik kan me wel aanpassen hoor. (virtuoos en speler Barka)

Al eerder vergeleek één van de virtuozen het veldvoetbal met een "zangvogel in een kooi". Bij zaalvoetbal zit deze zangvogel nog steeds in een kooi, alleen "een grotere kooi". Bij zaalvoetbal mag je regelmatig acties maken "als ze rendement hebben". Maar je moet het niet overdrijven door "bij elk balcontact een actie te maken".

De virtuozen voelen zich het meest vrij in het straatvoetbal (2.0), het minst vrij in het veldvoetbal en zaalvoetbal kan gezien worden als een middenweg. De 'bikkels' voelen zich over het algemeen vrijer in het veld als in de zaal. Maar ook zij voelen zich in het straatvoetbal (1.0) eigenlijk het meest vrij.

... bij straatvoetbal is alles open toch. Je speelt gewoon wat je kan en wat je wil ... Straatvoetbal is het allermooiste, maar bij straatvoetbal kan je geen team vormen toch. Als je een team wil vormen (en presteren) moet je altijd gericht werken toch en als je gericht werkt komt er altijd een bepaalde dingen erbij, waarbij je je aan moet houden.

Met deze uitspraak van één van de 'bikkels' komen we in een overgangsgebied. Enerzijds vinden de 'bikkels' het straatvoetbal 1.0 de mooiste voetbalvariant. Tegelijkertijd geeft deze 'bikkel' aan dat je met straatvoetbal 1.0 niet alles kunt bereiken. Je kunt geen team vormen en je kunt niet gericht werken. Dit zijn elementen die nodig zijn als je echt wil presteren in het voetbal. De volgende paragraaf gaat dieper in op de perspectieven van de voetballers over presteren en "het hoogst haalbare" in het voetbal.

4.4.2 "Het hoogst haalbare" in het voetbal

De vrijheidsbeleving van alle voetballers is in hun eigen straatvoetbalvariant het hoogst. Toch zijn het alleen de virtuozen bij wie het straatvoetbal ook daadwerkelijk de dominante voetbalcontext is waarin ze actief zijn. De dominante sportcontexten van de 'bikkels' zijn de hoofdklasse van het veld en de zaal. Naarmate ze ouder zijn gaat het straatvoetbal een minder dominante plek innemen. Deze paragraaf maakt een koppeling tussen de betekenissen die voetballers geven aan "het hoogst haalbare" of presteren (in het voetbal / leven) en hoe dit de voorkeuren en keuzes die ze maken stuurt.

Zeven van de negen spelers die op jonge leeftijd geïntroduceerd zijn bij een veldvoetbalvereniging voetballen op dit moment in hoofdklasse van de SVB competitie. Twee van de negen spelers hebben wel in de jeugdcompetitie van de SVB gevoetbald, maar zijn om uiteenlopende redenen gestopt. Voor de één was de introductie in het (nieuwe) straatvoetbal de belangrijkste rede om te stoppen. Via een Nederlands familielid raakt deze virtuoos op zijn 14e jaar gefascineerd door het (nieuwe) straatvoetbal. Voordat hij besloot zich volledig te concentreren op straatvoetbal, voetbalde hij nog enkele jaren op het veld vanwege de druk uit zijn omgeving. Volgens deze virtuoos heeft hij duidelijk een eigen keuze gemaakt, iets wat maar weinig voetballers in Suriname doen. De belangrijkste rede voor de andere virtuoos om te stoppen met veldvoetbal is dat het voetbal in gedrang komt bij de HBO opleiding die hij volgt.

Het trainen op het veld kwam in gedrang met mijn school. Ik doe nu een HBO opleiding en ik moet dan 's middags naar school en dan kan ik niet trainen. 's Middags moest je meestal trainen en 's middags moest ik meestal naar school, dus dat ging niet. Op die leeftijd deed ik ook zaalvoetbal en zaal trainde ik 's avonds en dat kon ik het beste combineren. Het is een keuze geweest, een vrijwillige keuze. Het zijn prioriteiten die je gaat stellen en ik heb mijn school verkozen boven het veldvoetbal.

Deze virtuoos komt uit een middenklasse familie en studeert aan een HBO opleiding in Paramaribo. Gedurende zijn jeugd heeft het hem aan niets ontbroken zegt hij zelf. Voetbal is voor hem een plek waar hij zich kan uitleven. "Wanneer ik stress, pak ik een voetbal, ga ik voetballen met de jongens en dan ben ik weer ontspannen.". Voetbal heeft een belangrijke plek in zijn leven. Door zaal- en in het bijzonder straatvoetbal te spelen kan hij zichzelf uiten en laten zien wie hij echt is. Voetbal is voor hem echter geen bron van inkomsten. De zaalvoetbalvereniging waarvoor hij speelt keert geen vergoedingen uit en straatvoetbal levert voor hem op geen financiën op. De voetballer is zich bewust van het ontbreken van professioneel voetbal in Suriname. "Van voetbal ga ik niet leven, niet hier in Suriname, dus ik heb gekozen voor mijn school. Daarbij doe ik ook zaal en straat en ik heb er plezier in."

De andere virtuoos studeert aan de Universiteit in Paramaribo. Ook hij geeft aan dat je met veldvoetbal niet veel kan presteren in Suriname. "Als veldvoetballer kun je in Suriname niet veel bereiken, je kunt niet de beste van de wereld worden.". Het niveau van de Surinaamse hoofdklassecompetitie is laag en voor een Surinaamse voetballer is het moeilijk een transfer naar Europa te verdienen vanwege de strenge regelgeving voor spelers buiten de Europese Unie (EU) (Samwel, 2010). Deze virtuoos wist van jongs af aan al dat hij ergens de beste in wilde worden en met veldvoetbal (in Suriname) zou dat niet lukken. Nu is hij een lid van 'Masters of the Game', waarin de beste straatvoetballers van de wereld zitten. Voor deze virtuoos is "het hoogst haalbare" de beste straatvoetballer van de wereld te worden.

Eén van de voetballers die niet binnen de twee dominante typen voetballers valt, is, evenals de virtuozen, gefascineerd door het straatvoetbal 2.0. Hij geeft aan op de straat het meest geleerd te hebben. En als kleine jongens was hij al meer gefascineerd door de 'moves' in plaats van het spel. Naast het straatvoetbal, voetbalde hij ook bij een veldvoetbalvereniging. Vanaf zijn 17e is hij het

'Bikkels' en Virtuozen

georganiseerde veldvoetbal gaan verwaarlozen. Hij speelde liever straatvoetbal met jongens uit de buurt.

Dus als ik vandaag moest trainen dan belde jongens me van de buurt, van: "Hé, we moeten vandaag tegen jongens van een andere buurt spelen.". Dus ik dacht: "Oké, leuk.". Dan ging ik daar voetballen, terwijl ik op de training moest zijn.

Straatvoetbal is "spannender", speel je "zonder regels" en straatvoetbal is een "kick nemen". Uiteindelijk besluit deze voetballer toch prioriteit te geven aan het georganiseerde veldvoetbal. In tegenstelling tot de virtuozen is voor hem het veldvoetbal "het hoogst haalbare". Zijn droom is profvoetballer te worden en uit te komen voor de Surinaamse selectie. Daarnaast speelt eer een rol bij de keuze van deze voetballer. In de periode dat hij het veldvoetbal verwaarloosde, werd hij hier voortdurend op aangesproken. Het in stand houden van zijn naam vormt een tweede belangrijke motivatie bij de keuze voor veldvoetbal.

Ik vond straatvoetbal spannender. Dan speel je zonder regels, snapt u. Op de training ga je gericht naar een wedstrijd toe. Op straat is het gewoon een kick nemen, gewoon spelen met elkaar. Vandaar dat ik altijd gekozen heb voor straatvoetbal. Op een gegeven moment dacht ik van: "Ik moet nu stoppen, want ik ging ook achteruit.". Men belde me: "Speel je nog voetbal, want we horen niets van je.". Toen dacht ik van: "Hé, het is wel leuk om samen met mijn vrienden te voetballen, maar mijn naam gaat steeds naar onder toe."

De 'bikkels' zien het veldvoetbal in wedstrijdverband als "het hoogst haalbare". Volgens hen kun je juist met straatvoetbal niet veel bereiken. Je verdient geen geld met straatvoetbal en je bouwt minder een naam op met straatvoetbal. Deze betekenisgeving en daarop voortbordurende keuzes van de 'bikkels' lijken nauw samen te hangen met hun sociale achtergrond (klasse).

De 'bikkels' komen via het voetbal aan een baan. Suriname heeft misschien geen echte profcompetitie, maar de spelers in de hoofdklasse van het veld ontvangen wel een vergoeding per wedstrijd. De 'bikkels' spelen allemaal bij Réal, het zaalvoetbalteam dat vergoedingen uitkeert.

Het voetballen in de hoofdklasse van het veld en de zaal maakt het leven voor de 'bikkels' een stuk aangenamer. De (kleine) wedstrijdvergoedingen, maar vooral het sociale netwerk dat de spelers opbouwen, spelen een belangrijke rol. Eén van de 'bikkels' heeft bijvoorbeeld recentelijk nog hulp gekregen van zijn (voetbal)voorzitter bij zijn verhuizing en de inrichting van zijn nieuwe huis.

... die organisatie is ook een oppeppertje voor jou. Je hoeft niet veel voor een speler te doen, maar hier in Suriname kan je gewoon misschien een ... Als er wat is, dan hoesel je met iets ... Als je bij Réal misschien een probleempje hebt, dan willen ze je helpen. Het kan van alles zijn. Misschien financieel, het kan any ..., van alles zijn. Het kan een probleem zijn dat je thuis hebt ... ze gaan je altijd steunen. ('bikkel')

Voor de 'bikkels' vormt het voetbal een belangrijk middel van bestaan. Voor de balvirtuozen is dit niet het geval. Eén van hen heeft zelfs de overstap van een betalend naar een niet-betalend zaalvoetbalteam gemaakt. Geld is voor hem van minder belang. "Het is niet dat het geld is waarvan je echt kan leven, maar je kan nog wat ermee doen. Maar ik dacht, het is niet mijn prioriteit, ik moet me lekker voelen."

Bij Réal doen ze na elke wedstrijd gewoon wat in je zak. Dat is een motivatie bij Réal. Bij Barka is dat anders. Bij Barka is het gewoon eten en drinken, het is niet dat we geld krijgen ofzo. Het is een heel andere sfeer ... (oud-speler Réal, huidige speler Barka)

'Bikkels' en Virtuozen

Een terugkerend thema bij de virtuozen is dat ze zich lekker moeten voelen. In het straatvoetbal 2.0 voelen ze zich het lekkerst en dit is voor hen dan ook de meest dominante sportcontext. In het zaalvoetbal bij Barka voelen ze zich ook lekker. Ze hebben bij Barka nog steeds de ruimte voor het maken van individuele acties, zij het in mindere mate dan bij het straatvoetbal 2.0, en ze voelen bij Barka niet de druk van het team op hun schouders. Geld is voor deze voetballers minder van belang. Ze willen vooral zo vaak en zolang mogelijk voetballen. Doordat het goede straatvoetballers zijn worden ze voortdurend uitgenodigd door diverse (vrienden)teams die met of tegen ze willen voetballen. De virtuozen hoeven in dit geval vaak niet te betalen voor de huur van de zaal. "Als je kunt voetballen, dan kun je overal gaan. Iedereen wil je zien spelen en iedereen wil aan jouw zijde zijn". Het overal kunnen voetballen vanwege de juiste fysieke vaardigheden (balvirtuositeit) sluit goed aan op de wensen van deze voetballers, het zoveel mogelijk voetballen. De stijgende populariteit van het straatvoetbal 2.0 biedt voor de virtuozen ook weer nieuwe mogelijkheden. Af en toe doen ze voetbalclinics op scholen, of geven ze een show tijdens een bepaalde evenement.

4.5 De organisatie van het voetbal

Tot nu toe ligt de focus in het onderzoek op de voetballers die in de verschillende voetbalcontexten actief zijn en de betekenissen die zij aan hun sport geven. In deze paragraaf verschuiven we de focus naar de organisatie van het voetbal en hoe daaraan betekenis wordt gegeven door zowel bestuurders als voetballers.

In hoofdstuk 4.1 werd al genoemd dat veel bestuursleden van verenigingen / teams en bonden afkomstig zijn uit de middenklasse. Relatief vaak zijn zij ook van Hindoestaanse komaf. Eén van de voorzitters geeft de volgende rede: "Voetbal leeft onder de Hindoestanen en zij hebben de financiën.". Voetballend zijn de Hindoestanen nauwelijks in wedstrijdverband vertegenwoordigd, maar op bestuurlijk niveau nemen zij dus wel een dominante positie in. De situatie is voor de (Creoolse) jongens uit volksbuurten tegenovergesteld. Zij domineren in het veldvoetbal en in mindere mate in het zaalvoetbal binnen de lijnen van het veld, maar hebben daarbuiten weinig in te brengen. Een grote kloof is zichtbaar tussen de vaak hoogopgeleide bestuurders uit de middenklasse en de over het algemeen laag opgeleide voetballers uit de volksbuurten. Deze kloof tussen de voetballers en de bestuurders lijkt de oorzaak te zijn van enkele knelpunten in voornamelijk het veldvoetbal.

Je krijgt op een gegeven moment te doen met een niveaoverschil tussen mensen die met mekaar moeten samenwerken, waarbij de mensen die het bestuurlijk werk zouden moeten doen een paar keren erover nadenken om te gaan samenwerken met mensen die van een sociaal lagere klasse zijn. (bestuurder hoofdklassevereniging)

Tegenwoordig is het daarom moeilijk voor een hoofdklassevereniging om voldoende (geschikte) kandidaten voor een bestuur te vinden. De samenwerking tussen de bestuursleden (uit de middenklasse) en de voetballers (uit de sociaal lagere klasse) verloopt volgens de bestuurders vanwege een aantal redenen niet soepel. Ten eerste voetballen veel voetballers (afkomstig uit volkswijken) enkel voor het geld dat ze met het voetbal kunnen verdienen.

Deze jongens (uit de volkswijken) vechten om te overleven. Dat is hun enige doel, om vooruit te komen. Met goed voetballen hebben ze meer geld, dat is hun trigger en daar willen ze alles voor doen. (bestuurder SZVB)

Deze voetballers wisselen regelmatig van club, omdat ze elders (een paar SRD) meer kunnen verdienen. Ten tweede verwijten de bestuurders de spelers geen hart voor de club te hebben. Ze zouden zich niet als vrijwilliger in willen zetten voor de club en soms komen ze tijdens (oefen)wedstrijden gewoon niet opdagen. Ten derde zouden de spelers (mede door hun over het algemeen lage opleidingsniveau) de opdrachten die ze meekrijgen in het veld snel vergeten: "De jongens zijn tot een beperkt niveau ontwikkelbaar.". Het heersende beeld is dat de voetballers "niet gaan voetballen om echt te voetballen, maar om te kijken wat ze eruit kunnen halen". De SVB laat in haar beleidsplan optekenen dat de "slechte attitude van de spelers" (SVB, 2010b) de grootste bedreiging is van het Surinaamse voetbal. Eén van de bestuurders pleit voor het scouten van voetballers in de betere buurten en bij de privé clubs zoals de Dolfijn en Oase. De huidige generatie laag opgeleide (top)voetballers uit volksbuurten zijn namelijk al "totaal misvormd". Deze jongens voetballen enkel "om te overleven" en met die instelling kunnen de jongens het Surinaamse voetbal volgens de bestuurders niet naar een hoger plan trekken.

'Bikkels' en Virtuozen

Niet alleen de bestuurders, maar ook de spelers hekelen de kloof die aanwezig is tussen bestuurders en spelers. Onder de kloof verstaan zij vooral de sterke hiërarchische relaties die kenmerkend zijn voor het georganiseerde veldvoetbal in Paramaribo. De bestuurders zetten de lijnen uit en het enige wat de voetballers (mogen) doen is voetballen. De voetballers maken een onderscheid tussen de verschillende voetbalcontexten. Zij ervaren de kloof het meeste in het veldvoetbal en in mindere mate in het zaalvoetbal. Het zaalvoetbal is kleinschaliger dan het veldvoetbal. De spelers staan bij het zaalvoetbal vaak in voortdurend (één op één) contact met de voorzitter en de trainer.

Bij Réal hebben spelers met ervaring meer zeggenschap. Ze kunnen meedenken met de staf. Bij veldvoetbal, bij Transvaal, heb ik gemerkt dat een team wordt samengesteld zonder het medeweten van de gerenommeerde spelers, de aanvoerder, niemand weet het. Je komt, als je je naam ziet, dan weet je, "ai, ik sta daar", maar er is geen feedback van trainer, staf en spelerscollectief. De trainer discussieert nooit met je over hoe je het ziet, hoe het met het elftal zit, of je met die kan spelen ... Nee, dat gebeurt niet. Maar met zaalvoetbal is het anders ... (speler Réal)

Volgens deze voetballers heerst bij het veldvoetbal meer een sfeer van "je moet niet zeuren". Bij het zaalvoetbal krijgen de spelers ook meer de mogelijkheid om elkaar te corrigeren. Het zaalvoetbal doet de 'bikkels' van Réal meer denken aan het straatvoetbal waarmee ze zijn opgegroeid.

Als iemand slecht speelt is het van: "Ga even rusten nou, want je bakt er niets van.". Of als ik een makkelijke bal doorlaat gaat hij me ook schreeuwen van: "ga aan de kant man, vandaag doe je alleen maar shit.". Zo heb je van die woordenwisselingen tijdens die wedstrijd, maar het is goed, want je wil het beste van elkaar. Want ik weet wat hij kan en hij weet wat ik kan ... (speler Réal)

Ook de spelers van Barka, waarvan er slechts twee in de hoofdklasse van het veld actief zijn, ervaren meer zeggenschap in het zaalvoetbal. Twee van de geïnterviewde voetballers zitten in de spelersraad bij Barka en nemen belangrijke beslissingen namens het team. Het betreft niet alleen voetbaltechnische inspraak, maar ook beslissingen op organisatorisch niveau. Het zijn deze spelers die een bewuste keuze hebben gemaakt voor een beleid waarbij de spelers geen vergoedingen krijgen. Besloten is dat het geld wordt geïnvesteerd in de organisatie van het team.

Het straatvoetbal is één van de drie voetbalcontexten, maar heeft vanwege haar sterke zelfgeorganiseerde karakter minder te maken met een kloof tussen bestuurders en spelers. Het straatvoetbal kent geen verenigingen met trainers en coaches, geen jaarlijkse competitie en geen overkoepelende bond. Toch begint ook het (nieuwe) straatvoetbal meer georganiseerde vormen aan te nemen. Jaarlijks worden een aantal grote straatvoetbaltoernooien georganiseerd, soms in samenwerking met de SZVB. Ook beginnen de straatvoetballers zelf meer toernooien (en clinics) te organiseren. Opvallend is hierbij de dominantie van de virtuozen. De virtuozen hebben een bepalende rol bij het vormgeven van het georganiseerde straatvoetbal. Zij hebben daarbij een duidelijke visie op de wijze waarop het straatvoetbal gespeeld dient te worden.

We willen dat het straatvoetbal echt gaat veranderen, dus niet meer het fysieke, maar het technische. Bij toernooitjes screenen we, zodat we niet alleen ploegen nemen die echt gewoon fysiek, die elkaar willen trappen en dat soort dingen. We willen ploegen die echt technisch zijn. (virtuoos)

Tijdens de straatvoetbaltoernooien wordt vaak gespeeld volgens de regels die aansluiten bij het straatvoetbal 2.0. Tijdens de toernooien speelt vaak niet alleen de team-, maar ook de individuele prestatie een belangrijke rol. Ook vindt een screening plaats op het soort straatvoetbal dat gespeeld

'Bikkels' en Virtuozen

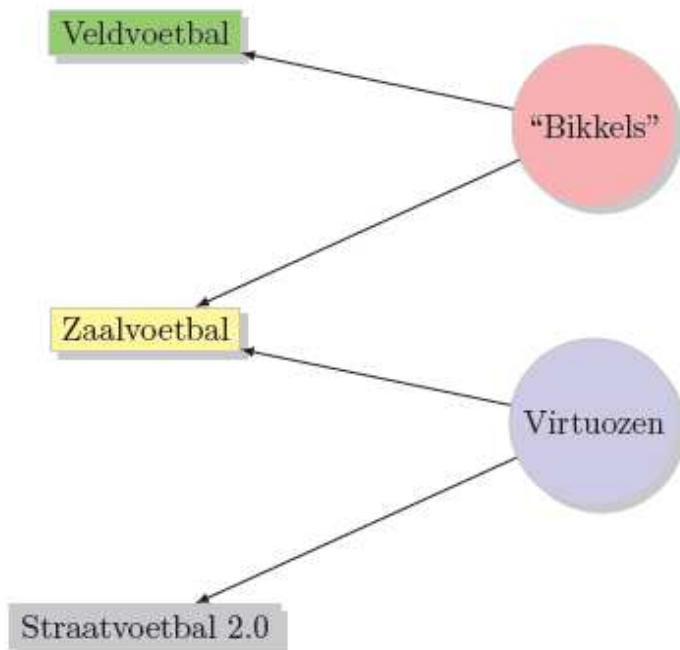
wordt. De virtuozen lijken het straatvoetbal te claimen, het straatvoetbal dat zij spelen is het enige "echte straatvoetbal". De grote concurrent van 'Streetskillerz' tijdens de toernooien zijn de 'Flora-boys', een straatvoetbalteam uit de volkswijk Flora. Eén van de virtuozen zegt over hen: "Hij is bij hen de straatvoetballer en de rest noem ik niets, dat stelt niets voor, misschien alleen fysiek, ruw spel".

5. Discussie

Het exploratieve onderzoek beschrijft en geeft duiding aan de inrichting en dynamiek van het voetbal in een aantal verschillende voetbalcontexten in Paramaribo. De discussie maakt een koppeling tussen de kwalitatieve onderzoeksgegevens en de thema's uit het theoretisch kader en de literatuurstudie. Bourdieu's ideeën over het veld, de habitus en kapitaal worden in de discussie gekoppeld aan de eigen dynamiek van de voetbalcontexten (veld), de dominantie van bepaalde groepen in bepaalde voetbalcontexten (relevant en beschikbaar kapitaal) en het belang van sociale klasse (habitus) bij het sturen van de wijze van voetballen, de betekenissen die de voetballers geven aan het voetbal en de keuzes die de voetballers maken. Het onderzoek is verkennend van aard, het trekt geen harde conclusies en geeft geen pasklare oplossingen voor gesignaleerde knelpunten. Het onderzoek kan eerder gezien worden als een aanzet voor verder onderzoek. Wel wijst dit onderzoek in een aantal interessante richtingen.

5.1 Drie voetbalcontexten en twee type voetballers

Het onderzoek werkt drie sportcontexten uit, waarbij het straatvoetbal uiteen valt in straatvoetbal 1.0 en straatvoetbal 2.0. In deze contexten zijn verschillende typen voetballers actief. De twee dominante typen zijn de 'bikkels' en de virtuozen. Voor de 'bikkels' zijn de hoofdklasse van het veld en de zaal op dit moment de belangrijkste voetbalcontexten. Het straatvoetbal 1.0 heeft voor hen een belangrijke rol gespeeld bij het worden van een 'bikkel'. De dominante sportcontexten voor de virtuozen zijn het straatvoetbal 2.0 en het zaalvoetbal in de hoofdklasse. De voetballers en voetbalcontexten vormen samen onderstaand figuur.

Figuur 2: Drie voetbalcontexten en twee typen voetballers

De 'bikkels' komen uit de volksbuurten in Paramaribo en zijn opgegroeid met het straatvoetbal 1.0. Het opgroeien in de volksbuurt en hun ervaringen in het straatvoetbal 1.0 bepalen voor een

'Bikkels' en Virtuozen

belangrijk deel de vormen van kapitaal die deze voetballers ter beschikking hebben. Het fysieke spel, sterk gericht op winnen, dat de voetballers leren in het straatvoetbal 1.0 sluit nauw aan bij het gevraagde kapitaal in de veldvoetbalcontext. Dat veel 'bikkels' uiteindelijk stoppen met het straatvoetbal en enkel in de hoofdklasse van de zaal en het veld actief zijn heeft te maken met het kapitaal dat in deze contexten te verwerven is. Ten eerste is voetballen op het hoogste niveau in de zaal en op het veld een eer, dit heeft te maken met Bourdieu's symbolisch kapitaal. Daarnaast kan met zaal- en veldvoetbal economisch kapitaal verworven worden. Iets wat vanuit de habitus van de voetballers, waarin het voetbal als een belangrijke inkomstenbron gezien wordt, een belangrijk argument is om voor veldvoetbal te kiezen boven straatvoetbal. Ook de activiteit van de virtuozen in voornamelijk het straatvoetbal 2.0 en het zaalvoetbal hangt sterk samen met hun habitus en de verschillende vormen van kapitaal waarover zij beschikken en die zij wensen op te bouwen. De virtuozen zijn opgegroeid in de middenklasse. Hier neemt het straatvoetbal 1.0 geen dominante plek in. Het fysiek kapitaal van de virtuozen sluit dan ook minder aan bij het ruwe en sterk op winnen gerichte spel in het straatvoetbal 1.0 en het veldvoetbal. Vanuit de habitus van de virtuozen is het voetbal voornamelijk "voor de fun". Voetbal is geen primaire inkomstenbron. Dus ook de activiteit van de virtuozen in het zaal- en veldvoetbal heeft te maken met het beschikbare kapitaal en de habitus van de voetballers.

5.2 Voetballers, voetbalcontexten en het vormgeven van sociaal handelen

---

Volgens Bourdieu komt het sociaal handelen enerzijds voort uit de sociale achtergrond van de voetballers (habitus) en anderzijds uit de vormgeving van de voetbalcontext (veld) (Wacquant, 2006). Dit onderzoek laat zien dat de voetballers de voetbalcontexten vorm geven. Aan de andere kant stuurt de voetbalcontext de wijze van voetballen, de betekenissen en de keuzes van de voetballers.

De habitus van de 'bikkels' en de virtuozen is sterk verschillend. Dit stuurt de vormen van kapitaal die zij tot hun beschikking hebben, en daarmee ook de mogelijkheden die zij hebben om de verschillende voetbalcontexten vorm te geven. De belangrijkste vorm van kapitaal waar de 'bikkels' over beschikken is een vorm van fysiek kapitaal die sterk gerelateerd is aan kracht en felheid. Deze vorm van kapitaal is voor een belangrijk deel opgebouwd in het straatvoetbal 1.0 en met deze vorm van kapitaal ter beschikking zijn de 'bikkels' in staat de voetbalcontext van het straatvoetbal 1.0 vorm te geven. Kenmerkend is de reproductieve aard. In het straatvoetbal 1.0 zijn het de oudere voetballers die het kapitaal bezitten om de 'regels van het spel' bepalen. Deze 'regels van het spel' komen sterk overeen met de regels waar zij zelf mee zijn opgegroeid. "zo moet het en zo zal het altijd blijven" zegt één van de 'bikkels' over de wijze van bij het straatvoetbal 1.0. Een verschil tussen het straatvoetbal 1.0 en het zaal- en veldvoetbal is de ruimte die de 'bikkels' hebben om besluiten te nemen op bestuurlijk niveau. Het zijn de (ervaren) 'bikkels' die het straatvoetbal 1.0 op reproductieve wijze vormgeven. Veel minder mogelijkheden hebben zij hiertoe in het veld- en zaalvoetbal. De regels van het veldvoetbal sluiten dan wel aan bij het fysiek kapitaal van de 'bikkels', maar de 'bikkels' hebben nauwelijks de mogelijkheid deze regels te reproduceren of te veranderen. Op bestuurlijk niveau gaan zelfs geluiden op om de 'regels van het spel' aan te passen, zodat de dominantie van de 'bikkels' in het veldvoetbal beperkt wordt. In het zaalvoetbal hebben de 'bikkels' in beperkte mate de mogelijkheid de voetbalcontext te sturen. De voetballers kunnen niet de algemene zaalvoetbalregels vormgeven, wel kunnen ze structuren binnen het team waar zij voor spelen vormgeven. Denk bijvoorbeeld aan de harde omgangsvormen bij Réal die voortvloeien uit het straatvoetbal 1.0 en de wijze waarop de 'bikkels' met elkaar omgaan.

De virtuozen zijn actief in het straatvoetbal 2.0 en het zaalvoetbal. In het straatvoetbal 2.0 bepalen zij de 'regels van het spel'. Ook nu het straatvoetbal 2.0 een georganiseerder karakter begint te krijgen lijken de virtuozen de 'regels van het spel' te blijven bepalen. Naast het relevante fysiek kapitaal, de balvirtuositeit, lijken de virtuozen ook over voldoende cultureel- en sociaal kapitaal te beschikken om in de georganiseerde variant van het straatvoetbal 2.0 een dominante rol te spelen. Dit lijkt te maken te hebben met hun opleidingsniveau en een relevant netwerk in de middenklasse. In het zaalvoetbal zijn zij net zoals de 'bikkels' in tot op zekere hoogte in staat de 'regels van het spel' te bepalen. Ook hier lijkt het beschikbare cultureel kapitaal (opleidingsniveau) van de voetballers een rol te spelen. Niet alleen worden de voetballers betrokken bij voetbaltechnische aspecten, maar ook bij beslissingen op beleidsniveau. Zoals het wel of niet uitkeren van vergoedingen.

Aan de andere kant zou het ook de voetbalcontext moeten zijn die de wijze van voetballen en de betekenissen en keuzes van de voetballers stuurt. Iedere voetbalcontext heeft een aantal formele en / of informele regels waaraan de spelers zich moeten houden bij het voetballen. Het lijken de virtuozen te zijn die het meeste moeite hebben met de aanpassing aan de wijze van voetballen in de verschillende voetbalcontexten. Hun neiging tot het voortdurend maken van acties conflicteert met de resultaatgerichtheid van het georganiseerde voetbal. Dit conflict lijkt het meeste aanwezig te zijn in het veldvoetbal. Geen van de virtuozen is dan ook nog actief in de hoofdklasse van het veldvoetbal. In het zaalvoetbal lijkt meer ruimte voor het maken van individuele acties. De kleine ruimtes en het geringe aantal spelers in het veld vormen hiervoor een vertrekpunt. Daarbij komt dat deze voetballers zich in het zaalvoetbal kunnen aansluiten bij teams waar "voetballen voor de fun" centraal staat en voldoende ruimte is voor het maken van een individuele actie. Wel voetballen de

'Bikkels' en Virtuozen

virtuozen in de zaal op een andere manier dan op straat. In de zaal moeten ze "zich aanpassen" en het "niet te bont maken". De 'bikkels' lijken zich wat minder aan te (hoeven) passen aan de wijze van voetballen in de verschillende (georganiseerde) voetbalcontexten. Dit kan deels te maken hebben met het feit dat ze 'bikkels' zijn. Het voetballen om te winnen waarmee de 'bikkels' zijn opgegroeid komt terug in het sterk resultaatgerichte veld- en zaalvoetbal. De 'bikkels' spelen overal serieus.

Kenmerkend is de dialectische relatie tussen de voetbalcontext en de (habitus van de) voetballers. Aan de ene kant passen de voetballers zich (deels) aan de voetbalcontext aan. De voetbalcontext stuurt de wijze van voetballen. Aan de andere kant zijn het de voetballers die de voetbalcontexten vormgeven. Bij de vormgeving van het georganiseerde voetbal speelt naast het geschikte fysiek kapitaal ook het aanwezige sociaal- en cultureel kapitaal een belangrijke rol. Het zijn de 'bikkels' die in mindere mate beschikken over deze vormen van kapitaal.

5.3 Straatvoetbal: kapitaal, voorkeuren en keuzes

De resultaten laten het verschil zien tussen straatvoetbal 1.0 en straatvoetbal 2.0. Straatvoetbal 1.0 staat beter bekend als het 'straatvoetbal van vroeger' en het 'straatvoetbal van de volksbuurten'. Straatvoetbal 2.0 is het nieuwe en balvirtuoze straatvoetbal. In de werkelijkheid zit meer nuance in dit onderscheid. Wel zijn het de twee dominante straatvoetbalvarianten die in dit onderzoek duidelijk naar voren komen.

Een verschil tussen het straatvoetbal 2.0 en het Nederlandse straat- of pannavoetbal is dat het in Nederland de migrantenjongeren in de grote steden zijn (veelal komend uit achterstandswijken) die deze straatvoetbalvariant hebben ontwikkeld (Janssens & Elling, 2005). In Paramaribo zijn het juist jongens uit de middenklasse die het straatvoetbal 2.0 als eerste hebben omarmd. Deze ontwikkeling krijgt betekenis vanuit een globaliseringsperspectief. Het zijn de middenklasse jongens die over het algemeen nauwere familiale verbanden hebben met Nederland (sociaal kapitaal) en op die manier ook op de hoogte blijven van de ontwikkelingen in het (straat)voetbal. Daarnaast is nieuwe media (internet en YouTube) een belangrijk onderdeel geworden in de verspreiding van het nieuwe straatvoetbal. In Paramaribo zijn het de middenklasse jongeren die eerder toegang hebben gekregen tot deze nieuwe media (economisch kapitaal). De toenemende globalisering in combinatie met het bezit van bepaalde vormen van sociaal- en economisch kapitaal die de middenklasse jongens als eerste in contact brengen met het nieuwe Nederlandse straatvoetbal, straatvoetbal 2.0.

Dat deze Surinaamse jongens uit de middenklasse na de kennismaking met straatvoetbal 2.0 zich ook sterk zijn gaan identificeren met deze straatvoetbalvariant lijkt te maken te hebben met de positie die zij innemen in het voetbal in Paramaribo, de in- en uitsluitingsmechanismen die daarin actief zijn en de vormen van (fysiek) kapitaal waarover zij (niet) de beschikking hebben. De virtuozen voelen zich in het veldvoetbal 'niet vrij'. Dit heeft voor een belangrijk deel te maken met het conventionele karakter van de sport ende sterke hiërarchie in het veldvoetbal. Ook lijken deze jongens niet over het juiste fysieke kapitaal te beschikken om in het veldvoetbal te kunnen slagen. Fysiek kapitaal dat sterk verbonden is aan kracht en snelheid (Samwel, 2002) en de wil om te winnen (ten kost van alles). De virtuozen zetten zich af tegen het straatvoetbal 1.0 en het voetballen op het veld, het voetbal van de 'bikkels'. Het straatvoetbal 2.0 legt meer nadruk fysiek kapitaal dat tot uiting komt in technische begraafdheid en minder in fysieke mogelijkheden. Meer ruimte is aanwezig voor het individu en haar (creatieve) vrijheid. Aspecten die beter aansluiten bij de virtuozen.

Kenmerkend voor het straatvoetbal 2.0 is haar stijgende populariteit. Ook onder de jonge generatie (straat)voetballers uit volksbuurten. Deze verandering is ingezet vanuit de hogere sociale klasse, de middenklasse straatvoetballers 2.0 (virtuozen). Interessant is de vraag waarom deze veranderingen vaak uit de hogere sociale klasse komen en wat dit betekent. In dit geval beschikken de virtuozen onder andere over het geschikte sociaal kapitaal. De contacten met Nederlandse straatvoetbalorganisaties en commerciële partners in Suriname zoals 'Big Entertainment'. Gevolg is dat het ook de middenklasse is die 'de regels van het spel' bepaald. In het bijzonder in het straatvoetbal zijn deze regels vaak impliciet en onduidelijk. Tijdens de toernooien zou het draaien om het vertonen van balvirtuositeit, maar tegelijkertijd gaat het team dat de meeste doelpunten maakt door naar de volgende ronde. In plaats van de 'regels van het spel' lijkt het beter de term 'feel for the game' (Wacquant, 2006) te gebruiken. Deze flexibele en vaak impliciete regels van het spel beperken het optimaal meespelen van de outsiders, de 'bikkels' in dit geval. Van de straatvoetballers 2.0 krijgen zij regelmatig het verwijt te ruw te spelen, of niet het echte straatvoetbal te spelen. Het niet beschikken over het juiste spelgevoel kan ook leiden tot directe uitsluiting, omdat tijdens de selectie van teams voor straatvoetbaltoernooien rekening wordt gehouden met het juiste spelgevoel. Dit probleem lijkt in het zaal- en veldvoetbal minder aanwezig omdat 'binnen de lijnen' de regels duidelijk zijn vastgelegd.

'Bikkels' en Virtuozen

Het laatste punt gaat over de stijgende populariteit van het straatvoetbal 2.0 in de volksbuurten. Deze stijgende populariteit kan te maken met het oorspronkelijke karakter van het straat- of pannavoetbal in Nederland, dat sterk gericht is op het vertonen van balvirtuositeit en het vernederen van je tegenstander. De virtuozen leggen in dit onderzoek de nadruk op het vertonen van balvirtuositeit. Het lijkt goed mogelijk dat de stijgende populariteit van het straatvoetbal 2.0 in de volksbuurten te maken heeft met het vernederende aspect dat in het nieuwe straatvoetbal verwickeld zit. Uit de resultaten blijkt dat voor de virtuozen de vorm en ervaring waarmee een panna tot stand komt erg belangrijk is, terwijl voor de 'bikkels' het geven van een panna vooral te maken lijkt te hebben met het treiteren van je tegenstander en het daarmee vormgeven van bepaalde status hiërarchieën. Dit lijkt te passen binnen de harde omgangsvormen en hiërarchische verhoudingen kenmerkend voor de volksbuurten (het straatvoetbal 1.0). Dit voorbeeld laat zien dat voetballers afkomstig uit verschillende sociale klasse en met een verschillende habitus op een eigen manier betekenis kunnen geven aan sport, in dit geval een panna.

5.4 In- en uitsluitingsmechanismen: fysiek-, sociaal- en cultureel kapitaal

---

De resultaten brengen verschillende in- en uitsluitingsmechanismen in het voetbal in Paramaribo aan het licht. Rekening gehouden dient te worden met het feit dat in dit onderzoek de zaalvoetballers van twee hoofdklasseverenigingen de kern van de data vormen. Voetballers dus die uiteindelijk op het hoogste niveau terecht zijn gekomen. De meest voorkomende chronologische volgorde van voetbalcontexten die de voetballers hebben doorlopen is: straatvoetbal, veldvoetbal, zaalvoetbal. Voor de jongens uit volkswijken lijkt het geschikte fysiek kapitaal de doorslag te geven bij het maken van de verschillende stappen. Blink je uit op straat, dan neemt iemand je mee naar een vereniging waar sowieso plek voor je is. Blink je ook op het veld uit, dan wordt je gevraagd voor het zaalvoetbal. Je netwerk of sociaal kapitaal heeft een sturende rol in het bepalen van de verenigingen waar je terecht komt. Dit netwerk verschilt sterk tussen de voetballers uit volks- en middenklasse buurten, wat ook de scheiding in het zaalvoetbal verklaard.

Bij de middenklasse voetballers lijkt meer variatie te zitten in dit proces. Zij komen vaker via de ouders bij een vereniging terecht en hoeven dus niet direct uit te blinken op straat om in georganiseerd verband te kunnen voetballen. Om uiteindelijk in de top van het zaal- en veldvoetbal actief te zijn moeten ook deze voetballers over het geschikte fysiek kapitaal beschikken. De middenklasse voetballers die vaak van Javaanse en Hindoestaanse afkomst zijn zouden niet beschikken over de kracht en snelheid die nodig is in het veldvoetbal. In dit onderzoek ligt de nadruk meer op de achtergrond en sociale klasse van de voetballers en hoe hierbinnen een bepaalde wijze van voetballen (fysiek en hard) is aangeleerd die wel of niet aansluit bij de verschillende voetbalcontexten.

De middenklasse voetballers die vaak uitgesloten worden van de hoofdklasse van het veldvoetbal hebben vaak verschillende alternatieven (op recreatief niveau) tot hun beschikking. Hierbij is ook de vraag gelegitimeerd of de middenklasse voetballers daadwerkelijk uitgesloten worden of zichzelf ook bewust uitsluiten. Paragraaf 5.5 gaat hier dieper op in. Een grote groep die in de verschillende voetbalcontexten structureel wordt uitgesloten zijn de meisjes en vrouwen. Hoewel de focus in dit onderzoek niet ligt op de participatie van meisjes en vrouwen in het voetbal hebben de verhalen van de voetballers in combinatie met de observaties toch een beeld geschetst waarin weinig ruimte is voor meisjes. Vanaf de start, het straatvoetbal, worden zij uitgesloten. Hoe deze uitsluitingsmechanismen precies functioneren wordt in dit onderzoek niet duidelijk.

De in- en uitsluitingsmechanismen binnen de lijnen van het veld verschillen met die op bestuurlijk niveau. In het sterk hiërarchische veldvoetbal ervaren de voetballers weinig inspraak op bestuurlijk niveau. Dit lijkt deels te maken te hebben met de (hiërarchische) veldvoetbalcontext, maar ook met het grote verschil in kennis of cultureel kapitaal tussen de bestuurders uit de middenklasse en de voetballers uit de sociaal lagere klasse. De ongelijke machtsverdeling van het cultureel kapitaal leidt tot scheve machtsverhoudingen. Het surplus aan cultureel kapitaal bij de bestuurders lijkt geeft hen ook de mogelijkheid te domineren in de publieke opinie. De spelers hebben een 'slechte attitude' en in het veld 'vergeten ze alle opdrachten'. Ook zouden de spelers geen hart voor de vereniging meer hebben. Deze uitspraken lijken te conflicteren met de positieve ervaringen van de voetballers over het mogen meebeslissen in het zaalvoetbal. Ook krijgt de huidige generatie spelers de schuld van de achteruitgang van het Surinaamse voetbal. Dat de kloof tussen bestuurders en voetballers is in het zaalvoetbal in veel mindere mate ervaren wordt lijkt te maken te hebben met context van het zaalvoetbal en haar voetballers. Het zaalvoetbal is kleinschaliger en minder hiërarchisch. Daarnaast komt een groter deel van de voetballers in het zaalvoetbal uit de middenklasse en is beter in staat op bestuurlijk niveau mee te bewegen.

5.5 Sociale klasse als rode draad

De sociale klasse van de voetballers (als onderdeel van hun habitus) lijkt een belangrijke sturende werking te hebben bij de wijze van voetballen, de betekenissen die de voetballers (aan hun sport) geven en de keuzes die zij maken (voor een bepaalde lifestyle).

De voetballers die opgroeien in een volksbuurt voetballen vaak op een andere manier dan de jongens uit de middenklasse. Ook zijn deze voetballers vaak actief in verschillende voetbalcontexten. Binnen dezelfde voetbalcontext, die van het zaalvoetbal, zijn zij vaak lid bij verschillende verenigingen.

Een verklaring voor de sterke koppeling tussen de wijze van voetballen en de sociale klasse van de voetballers is dat de voetballers allemaal beginnen op straat. Het voetballen begint in de buurt, Je groeit op met het voetbal dat bij jou in de buurt wordt gespeeld. Dit kan een volks- of middenklasse buurt zijn. En zoals aangegeven verschilt de wijze van voetballen in deze verschillende buurten. De ervaringen die de voetballers tijdens het voetballen in de buurt opdoen gaan deel uitmaken van de habitus van de voetballers en hebben zo een sturende werking op de voorkeuren, betekenissen en keuzes van de voetballers in hun verdere voetbalcarrière.

Een te eenzijdige focus op sociale klasse leidt tot een beperkte analyse. In de dynamiek van de verschillende voetbalcontexten spelen ook factoren als: etniciteit, opleidingsniveau, gender en leeftijd in meer of mindere mate een belangrijke rol. Ook sociale klasse is niet overal even belangrijk.

Een paradoxale relatie lijkt aanwezig tussen de voorkeuren van de voetballers, de betekenissen die zij aan het voetbal geven en de uiteindelijke keuzes die zij in het voetbal maken. De voorkeuren van voetballers kunnen sterk overeen komen, toch maken deze voetballers uiteindelijk andere keuzes. Voornamelijk de perspectieven van de voetballers die gerelateerd zijn aan "het hoogst haalbare" lijken een belangrijke rol te spelen bij de uiteindelijke keuzes die de voetballers maken. De perspectieven op "het hoogst haalbare" zijn weer sterk gerelateerd aan sociale klasse. Voetballers die komen uit volksbuurten zien de hoofdklasse van het veldvoetbal en uiteindelijk het Surinaamse nationale elftal als "het hoogst haalbare" in het voetbal / leven. Voetballers uit de middenklasse geven vaker aan dat je met (veld)voetbal in Suriname niets kunt bereiken.

Belangrijk punt is de positionering van het voetbal in de samenleving. Heersende opvatting is dat het Surinaamse voetbal aan kwaliteit heeft ingeboekt. Vroeger had het voetbal een hogere status. Dit kan ook de keuze van de huidige middenklasse jongens verklaren om school, werk en straatvoetbal boven voetbal te verkiezen. Je kunt in Suriname toch geen echte profvoetballer worden en je brood met het voetbal verdienen. Voor de jongens uit volksbuurten is niet hetzelfde het geval. Met voetballen kun je voldoende geld verdienen om van rond te komen. Ook komen voetballers vaak aan een baan via het voetbal.

5.6 Het zaalvoetbal als ontmoetingsplek

De interviews die de kern vormen van dit onderzoek zijn gehouden met zaalvoetballers van twee verenigingen. En uit dit onderzoek komt naar voren dat juist het zaalvoetbal de ontmoetingsplek vormt voor de twee dominante typen voetballers ('bikkels' en virtuozen). Kritische kanttekening bij het onderzoek kan zijn dat indien het onderzoek bijvoorbeeld het veldvoetbal als vertrekpunt zou hebben genomen een ander beeld naar voren zou zijn gekomen, het zaalvoetbal is vanuit dat perspectief misschien helemaal niet de context waarin verschillende typen voetballers samenkomen. Dit onderzoek neemt wel een standpunt in waarbij het zaalvoetbal bewust een middenpositie inneemt tussen het veldvoetbal en het straatvoetbal 2.0.

Ook in Nederland neemt het zaalvoetbal een positie in tussen het straat- en veldvoetbal. Verschil tussen Nederland en Suriname is dat in Nederland enkel de straatvoetbaltop in de top van het zaalvoetbal aanwezig is. In Suriname is hier ook de top van het veldvoetbal aanwezig. Dit heeft te maken met het ontbreken van een profcompetitie in Suriname. Een belangrijke rede waarom het zaalvoetbal een middenpositie in lijkt te nemen is dat in deze context prestaties (resultaat) samen kan gaan met sterk individueel gericht spel en sterk collectief spel. Daarbij werkt de ondergrond (hard) niet belemmerend voor de straatvoetballers bij het uitvoeren van hun skills. Ook het fysieke karakter van het veldvoetbal is in het zaalvoetbal minder aanwezig. De regels van het spel maken het zaalvoetbal daarmee een stuk toegankelijker voor de virtuozen. Ook de "bikkels" kunnen goed terecht in het zaalvoetbal. Voor serieus spel en spelen om te winnen is plaats binnen het zaalvoetbal. Daarnaast kunnen deze voetballers ook in het zaalvoetbal een vergoeding krijgen.

Niet alleen qua spel, maar ook op bestuurlijk niveau neemt het zaalvoetbal een middenpositie in. Het straatvoetbal heeft een sterk zelf-georganiseerd karakter. Het veldvoetbal is daartegenover sterk hiërarchisch van aard. Weinig contact vindt plaats tussen de voetballers en de bestuurders van een veldvoetbalvereniging in de hoofdklasse. Het zaalvoetbal is een stuk kleinschaliger. Ieder team heeft een eigen trainer en voorzitter en regelmatig is contact tussen de spelers en de trainer / voorzitter. Ook is het een stuk makkelijker een zaalvoetbalteam op te richten in plaats van een veldvoetbalteam.

Kortom is in het zaalvoetbal plaats voor zowel 'bikkels' als virtuozen. Dit heeft te maken met de context en de wijze van voetballen die daarin mogelijk is. In de zaal is ruimte voor het maken van acties, maar ook kracht en loopvermogen zijn van belang. Ten tweede zijn de spelregels in de zaal niet conflicterend met de typen voetballers. Ten derde is belangrijk dat de kleinschalige en informele organisatie van het zaalvoetbal de voetballers de mogelijkheid geeft om het zaalvoetbal(team) te vormen naar hun eigen voorkeuren.

6. Conclusie

Dit hoofdstuk geeft in het kort een antwoord op de hoofdvraag en de daarbij behorende deelvragen die in dit onderzoek centraal hebben gestaan. Vanuit deze conclusies kunnen enkele aanbevelingen worden gedaan richting de betrokken Surinaamse en Nederlandse sportorganisaties. De hoofvraag luidt: welke betekenissen geven de voetballers die actief zijn in verschillende voetbalcontexten in Paramaribo aan hun sport (voetbal) en waar komen deze betekenissen vandaan?

De eerste deelvraag heeft betrekking op de voetbalcontexten waarin de Surinaamse voetballers actief zijn, de wijze waarop hierbinnen gevoetbald wordt en de dominante betekenissen in de verschillende contexten. De voetballers in dit onderzoek zijn actief in drie, of eigenlijk vier, verschillende voetbalcontexten: de hoofdklasse van het veldvoetbal, de hoofdklasse van het zaalvoetbal en het straatvoetbal. Het straatvoetbal is onder te verdelen in straatvoetbal 1.0 en straatvoetbal 2.0. Straatvoetbal 1.0 wordt gespeeld in volksbuurten, is fysiek van aard en sterk gericht op winnen. Straatvoetbal 2.0 wordt voornamelijk gespeeld door jongens uit de middenklasse en legt een sterke focus op vertonen van balvirtuositeit.

De wijze van voetballen in deze vier voetbalcontexten is verschillend. Enerzijds is het de voetbalcontext die de wijze van voetballen stuurt. Iedere voetbalcontext heeft eigen (impliciete) regels waar de voetballers zich aan dienen te houden. Anderzijds hangt de wijze van voetballen ook samen met de sociale achtergrond of habitus van de spelers. De voetballers uit volksbuurten voetballen erg fel en fysiek. Het voetballen gaat vaak gepaard met veel 'djoegoe djoegoe' en het willen winnen komt bij deze jongens in het voetbal sterk naar voren. Dit zijn het type 'bikkels'. De voetballers uit de middenklasse voetballen over het algemeen een stuk minder fysiek. In het veld lijken ze minder op zoek te zijn strijd of 'djoegoe djoegoe' en hoewel de wil om te winnen wel duidelijk aanwezig is spat deze er aan de buitenkant minder vanaf. Deze verschillen lijken samen te hangen met het opgroeien in een andere omgeving. De 'bikkels' groeien op in de volksbuurten, waar het leven zwaarder is en hardere omgangsvormen aanwezig zijn.

Twee dominante betekenissen die naar voren komen zijn gerelateerd aan de vrijheidsbeleving van de voetballers en de verschillende perspectieven op "het hoogst haalbare". Alle geïnterviewde voetballers hebben het meeste plezier en voelen zich het meeste vrij in één van beide straatvoetbalvarianten. Toch is het straatvoetbal niet voor alle voetballers de dominante sportcontext. Dit lijkt samen te hangen met de verschillende betekenissen die zij geven aan "het hoogst haalbare" in het voetbal en de verschillende vormen van kapitaal die zij in het voetbal wensen op te bouwen. Voor jongens uit de middenklasse is het voetbal een manier om te ontspannen. Naast het voetbal hebben ze vaak een goede baan of studeren ze nog. Suriname kent geen profvoetbal en (veld)voetbal is voor hen geen middel om in het levensonderhoud te voorzien. Voor jongens uit de volksbuurten speelt het voetbal wel een belangrijke rol bij het voorzien in levensonderhoud. Naast de directe vergoedingen van het voetballen op hoog niveau kun je ook via het voetbal aan een baan komen. Je bouwt een sterk sociaal netwerk op door het voetbal. Ook zien zij de selectie voor het Surinaamse nationale elftal als "het hoogst haalbare" in het voetbal / leven. De verschillende betekenissen vloeien voort uit de verschillende leefstijlen en sociale achtergronden van de voetballers. Voor een voetballers uit een volksbuurt is het (veld)voetbal wel een belangrijk middel van bestaan, terwijl dit voor de jongen uit de middenklasse niet het geval is.

Deze verschillende perspectieven op voornamelijk "het hoogst haalbare" staan aan de basis van de keuzes die de voetballers maken en daarmee de inrichting van het voetbal in Paramaribo. In de verschillende voetbalcontexten domineren verschillende typen voetballers. De 'bikkels', jongens uit volksbuurten, zijn dominant in de hoofdklasse van het veldvoetbal. De virtuozen maken de dienst uit in het straatvoetbal 2.0. Beide type voetballers zijn actief in het zaalvoetbal. Vaak echter wel in

verschillende teams. De bikkels voetballen bij Réal en de virtuozen voor Barka. De 'keuze' voor een bepaald zaalvoetbalteam heeft te maken met de wijze van voetballen in het team (wel of geen ruimte voor acties) en organisatie van het team (geld gebruiken voor het uitkeren van vergoedingen aan de spelers of voor investeringen in het team). Vaak wordt de keuze van de voetballers ook sterk gestuurd door het netwerk of sociaal kapitaal waarover zij beschikken. Kenmerkend is de reproductieve aard in de samenstelling van de teams. Een team dat geen vergoedingen uitkeert trekt eerder spelers aan die geen vergoeding hoeven te ontvangen.

De verschillende sportcontexten zijn ieder op een eigen wijze georganiseerd. Het straatvoetbal heeft een sterk zelf-georganiseerd karakter. Kenmerkend voor het zaalvoetbal zijn de kleinschaligheid en de informele omgangsvormen. Resultaat is dat de voetballers bij zowel Real als Barka ook op voetbaltechnisch en bestuurlijk niveau mee mogen beslissen. Vooral de 'bikkels' die naast het zaalvoetbal actief zijn in de hoofdklasse van het veldvoetbal ervaren de inspraak die ze hebben in het zaalvoetbal als positief. Kenmerkend voor het veldvoetbal is de sterk hiërarchische relatie tussen voetballers en bestuurders. Enerzijds komt de kloof voort uit de vormgeving van het veldvoetbal. Het veldvoetbal is grootschaliger en formeler dan het zaalvoetbal. Ook lijkt het lage opleidingsniveau van de voetballers uit de volkswijken een rol te spelen. Het ontbreekt hen aan het juiste kapitaal om op bestuurlijk niveau mee te kunnen bewegen. De kloof tussen bestuurders en voetballers is dus in het veldvoetbal het grootst. Dit lijkt te maken te hebben zowel de vormgeving van de context als de sociale achtergrond van de voetballers.

De uitsluitingsmechanismen op bestuurlijk niveau zijn sterk verbonden aan het beschikken over de juiste vormen van cultureel kapitaal, die nauw samenhangen met de sociale klasse en het opleidingsniveau van de voetballers. Bij de uitsluitingsmechanismen binnen de lijnen speelt ook het hebben van het juiste fysieke kapitaal een belangrijke rol. De verschillende stappen die de voetballers in Paramaribo maken (van de straat, naar het veld, naar de zaal) hangen in eerste instantie sterk samen met het uitblinken in een bepaalde voetbalcontext. Het kunnen uitblinken is vooral voor de jongens uit volksbuurten van belang. Zij hebben namelijk vaak geen alternatief. Blink je als jongen uit een volksbuurt niet uit in het straatvoetbal 1.0, dan kom je niet vaak binnen de lijnen en wordt je niet gescout door een vereniging. Voor eenzelfde jongen uit de middenklasse zijn wel nog mogelijkheden, bijvoorbeeld bij een 'elite' vereniging. Naast sociale klasse is ook gender van belang. In het straatvoetbal zijn geen / weinig meisjes te vinden en ook in georganiseerd verband bestaat geen competitie voor meisjes. Ook de mogelijkheden voor vrouwenvoetbal zijn zeer beperkt.

Een belangrijk punt voor de betrokken sportorganisaties is oog te hebben voor de diversiteit in de verschillende voetbalcontexten en de voetballers die in deze contexten actief zijn. De sociale achtergrond van de voetballers in de verschillende voetbalcontexten loopt sterk uiteen. Dezelfde sociale achtergrond van de voetballers heeft een sturende werking op: de voorkeuren van de voetballers; de wijze van voetballen, de betekenissen die de voetballers aan hun sport geven en de uiteindelijke keuzes die ze maken. Voor de betrokken sportorganisaties zijn niet alleen de betekenissen, maar ook de achtergronden van deze betekenissen belangrijk om doelgericht te kunnen interveniëren. Zo heeft afhankelijk van de sociale achtergrond een (financiële) prikkel niet bij iedere voetballer hetzelfde resultaat.

Bibliografie

- Allison, L. (2001). *Amateurism in Sport*. London: Frank Cass.
- Anthonissen, A., Sterkenburg, J. (2006). *Battles om aanzien en respect, Een studie naar identificaties van skaters met hun hobby*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in Kwalitatief Onderzoek, Denken en Doen*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers
- Boessenkool, J., Kuitenbrouwer, N., Ytrehus, E. (2007). *Streetwise. Onderzoek in opdracht van NSA*. Utrecht: USBO
- Bourdieu, P. (1978). *Sport and Social Class*. *Social Science Information*, 17, 819-840
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction, A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge
- Bradley, H. (1996). *Fractured Identities: Changing Patterns of Inequality*. Cambridge: Polity Press.
- Brown, D. (2009). *The Big drum, The Mobility of a Sporting Habitus: Mountaineering in Scotland as a Case Study*. *International Review for the Sociology of Sport*, 44(4), 315 - 330
- Buisman, A. & Wiel, N. van der (2010). *Sportieve Recreatie. Een handreiking voor sportief beleid*. Amsterdam: SWP.
- Buisman, A. (1995). *Jongeren over sport*. Bohn Stafleu van Loghum, Houten/Diegem
- Burnett, C. (2009). *Engaging sport-for-development for social impact in the South African context*. *Sport in Society*, 12(9), 1192-1205
- Burton, T.D.E. (2003). *Cricket, Carnival and Street Culture in the Carribean*. In Jarvie, G. (Eds.), *Sport, Racism and Ethnicity* (pp. 5-22). London: Falmer Press.
- Cevaal, A. & Romijn, D. (2011). *Pubers, panna's & Playgrounds, Opvattingen van jongeren over het sporten op moderne playgrounds*. 's-Hertogenbosch: © W.J.H. Mulier Instituut
- Coalter, F. (2010). *The politics of sport-for-development: Limited focus programmes and broad gauge problems?* *International Review for the Sociology of Sport*, 45(3), 295-314
- Coates, E., Clayton, B., Humberstone, B. (2010). *A battle for control: exchanges of power in the subculture of snowboarding*. *Sport in Society*, 13: 7, 1082-1101
- d'Agostino, F. (1981). *The Ethos of Games*. *Journal of the Philosophy of Sport*, VIII, 7-18
- Deetz, S. (2000). *Describing Differences in Approaches to organization Science: Rethinking Burrell and Morgan and Their Legacy*. In P.J. Frost & A.Y. Lewin & R.L. Daft (Eds.). *Talking About Organization Science* (pp. 123 - 152). London: Sage Publications.
- Dom, L. (2005). *Het nut van giddensstructuratietheorie voor empirisch onderzoek in de sociale wetenschappen*, in: mens en maatschappij, jaargang 80, nummer 1
- Donnelly, M. (2006). *Stodying Extreme Sports: Beyond the Core Participants*. *Journal of Sport and Social Issues*, 30(2), 219 - 224
- Eassom, S. (1998). *Games, Rules and Contracts*. In M.J. McNamee en S.J. Parry (Eds.), *Ethics and Sport* (pp. 57-78). London, Routledge.
- Ewing, M.E., Gano-Overway, L.A., Branta, C.F., Seefeldt, V.D. (2002). *The Role of Sports in Youth Development*. In M. Gatz, M.A. Messner & S.J. Ball-Rokeach (Eds.), *Paradoxes of Youth and Sport* (pp. 31-45). Albany: State University of New York Press
- Flinterman (n.d.). *De sociologie van Pierre Bourdieu voor studenten in 600 woorden samengevat door Jaap-Jan Flinterman*. Geraadpleegd via
- Fowler, B. (1997). *Pierre Bourdieu and Cultural Theory, Critical Investigations*. London: Sage Publications

- Glesne, C. A. (2005). *Becoming Qualitative Researchers, An Introduction*. Boston: Allyn & Bacon.
- Guttmann, A. (1994). *Games and Empires*. New York: Columbia University Press
- Hall, S. (1994). The Question of Cultural Identity. In *The Polity Reader in Cultural Theory* (pp. 119-25). Oxford: Polity Press.
- Hall, S. (1997). Cultural Identity and Diaspora. In K. Woodward (Eds.), *Identity and Difference* (pp. 51-9). London: Sage Publications.
- Hall, S. (1997). The West and the Rest: Discourses and Power. In S. Hall & B. Gieben (Eds.), *Formations of Modernity* (pp. 275-332). Cambridge: Polity Press.
- Haywood, L., Francis, K., Peter, B., John, S., John, C., Ian, H. (Eds.). (1995). *Understanding Leisure*. Cheltenham: Stanley Tornes (Publishers) Ltd.
- Herewood, S. (2010, 24 december). Zaalvoetbalbond zegt lidmaatschap SVB op. De Ware Tijd. <http://www.dwtonline.com//website/nieuws.asp?menuid=37&id=85012>
- Hoekman, R., Breedveld, K. (2008). In Hidebrandt, V.H., Ooijendijk, W.T.M, Hopman-Rock, M. (Eds.), *Trendrapport Beweging en gezondheid 2006/2007*. Leiden: De Bink.
- Hofstede, G. (1991), *Allemaal andersdenkenden. Omgaan met cultuurverschillen*. Amsterdam, Contact.
- Horne, J. (2006). *Sport in Consumer Culture*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- <http://flinterm.home.xs4all.nl/Pierre-Bourdieu-samengevat.html>
- Hughson, J. Inglis, D., Free, M. (2005). *The Use of Sport: A Critical Study*. London: Routledge.
- Janssens, J. , Elling, A. (2005). Sterk, Nieuwe sporten, nieuwe helden, en de populariteit van de panna. In I. D. Hoving (Eds.), *Cultuur en Migratie in Nederland, Veranderingen van het alledaagse* (pp. 131-164). Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Jarvie, G. (2006). Sport, Lifestyles and Alternative Culture. In *Sport, Culture and Society: An Introduction* (pp. 267-82). London: Routledge
- Jarvie, I.C. (1969). The Problem of Ethical Integrity in Participant Observation, 10(5), 505-508
- Jenkins, R. (1996). *Social Identities*. London: Routledge.
- Kellner, D. (1992). Popular Culture and the Construction of Postmodern Identities. In S. Lash en J. Friedman (Eds.), *Modernity and Identity* (pp. 141-77). Oxford: Blackwell.
- King, G. K. (1994). *Designing Social Inquiry, Scientific Inference in Qualitative research*. Princeton, new Jersey: Princeton University Press.
- Kusz, K. (2003). BMX, Extreme Sports and the White Male Backlash. In R. Rinehart en S. Sydnor (eds.), *To the Extreme: Alternative Sports, Inside and Out* (pp. 145-52). Albany: State University of New York Press
- Kusz, K. (2004). "Extreme America": The Cultural Politics of Extreme Sports in 1990s America', in B. Wheaton (Eds), *Understanding Lifestyle Sports: Consumption, Identity and Difference* (pp. 197-214). London: Routledge
- Laberge, S., Kay, J. (2002). Pierre Bourdieu's Sociocultural Theory and Sport Practice. In J. Maguire en K. Young (Eds.), *Theory, Sport and Society* (pp. 239-66). Oxford: JAI.
- Loland, S. (1998). Fair Play: Historical Anachronism or Tropical ideal? In M.J. McNamee en S.J. Parry (Eds.), *Ethics and Sport* (pp. 79-103). London: Routledge.
- Meij, van der, N. (2008). Buitenspel, Over Jeugdparticipatie op de Playground (Scriptie). Geraadpleegd via <http://igitur-archive.library.uu.nl/> (bezoekt op 12 februari 2011)
- Mercer, K. (1992). Back to My roots: A postscript to the 80's. In D. Bailey en S. Hall (Eds.), *Critical Decade: Black British Photography in the 80's, Ten-8* (pp. 32-9)
- Morgan, W.J. (1994). *Leftist Theories of Sport*. Urbana en Chicago: University of Illinois Press
- Noorda, J. & Veenbaas, R. (2000). *Hangplekken, een nieuwe rage?* Handleiding voor jongerenontmoetingsplaatsen en jeugd beleid. Amsterdam: VU Uitgeverij

- Reed, M. (2003). The Agency/Structure Dilemma in Organization Theory: Open Doors and Brick Walls. In H. Tsoukas & C. Knudsen (Eds.), *The Oxford Handbook of Organization Theory* (pp. 289-309). Oxford: Oxford University Press.
- Rinehart, R. (1998). Inside of the Outside: Pecking Orders within Alternative Sport at the ESPN's 1995 "The eXtreme Games". *Journal of Sport and Social Issues*, 22(4), 398-414
- Rinehart, R. (2000). Emerging Arriving Sport: Alternatives to formal sport. In J. Coakley en E. Dunning (Eds.), *Handbook of Sport Studies* (pp. 504-19). London: Sage Publications
- Rinehart, R. (2005). "Babes" % Boards: Opportunities in New Millennium Sport? *Journal of Sport and Social Issues*, 29(3), 232- 255
- Rinehart, R. en Sydnor, S. (eds) (2003). *To the Extreme: Alternative Sports, Inside and Out*. Albany: State university of New York Press
- Rinehart, R., Sydnor, S. (Eds.). (2003). *To the Extreme: Alternative Sports, Inside and Out*. Albany: State University of New York Press
- Robidoux, M. A. (2001). *Men at play: A working understanding of professional hockey*. Montréal, Quebec, Canada: McGill-Queen's University Press.
- Rubin, H. R. (2005). *Qualitative Interviewing, The Art of Hearing Data*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Samwel, D. (2002). *Blootvoeters en Beschuitgras, Het Surinaamse voetbal en de band met Holland*. Amsterdam: Prometheus
- Samwel, D. (2008). *Suriname en de lange weg naar het WK*. Klapwijk & Keijsers Uitgeverij: Amersfoort.
- Sherry, E. (2010). (Re)engaging marginalized groups through sport: The Homeless World Cup. *International Review for the Sociology of Sport*, 45(1), 59-70
- Skille, E.A. (2005). Individuality or Cultural Reproduction? : 'Adolescents' Sport Participation in Norway: Alternative versus Conventional Sports . *International Review for the Sociology of Sport*, 40, 307-320.
- Skille, E.A. (2007). The meaning of social context: experiences of and educational outcomes of participation in two different sport contexts. *Sport, Education and Society*, 12(4), 367-382
- Skinner, J., Zakus, D.H., Cowell, J. (2008). Development through Sport: Building Social Capital in Disadvantaged Communities. *Sport Management Review*, 11, 253-275
- Spaaij, R. (2009). Sport as a Vehicle for Social Mobility and Regulation of Disadvantaged Urban Youth: Lessons from Rotterdam. *International Review for the Sociology of Sport*, 44(2-3), 247-264
- Steenbergen, J., Tamboer, J. (1998). Ethics and the double Character of Sport: An Attempt to Systematize Discussion of the Ethics of Sport. In M.J. McNamee en S.J. Parry (Eds.), *Ethics and Sport* (pp. 35-53). London: Routledge.
- Sugden, J., Bainer, A. (Eds.). (2000). *Sport in Divided Societies*. Aachen: Meyer en Meyer.
- Surinaamse Voetbal Bond (1 oktober 2010). Welkom bij SVB. Geraadpleegd via <http://www.svb.sr/?p=26>
- Surinaamse Voetbal Bond (SVB). (2009). *Beleidsplan Surinaamse Voetbalbond: Visie op de ontwikkeling van het Surinaamse Voetbal 2010-2013: Voetbal voor en door één Suriname*. Paramaribo: SVB.
- Surinaamse Zaalvoetbalbond (n.d.). Over ons. Geraadpleegd via <http://www.szvb.sr/overons/>
- Tan, H. (2000), *Het Surinaamse legioen*. Schoorl, Conserve.
- Tennekes, J. (1995), *Cultuur, structuur en handelen en Organisatiecultuur: definitie en inhoud*, in: *Organisatiecultuur: een antropologische visie*, Leuven/Apeldoorn: Garant
- Tiessen-Raaphorst, A., Verbeek, D., Haan, J. de & Breedveld, K. (2010). *Sport: een leven lang. Rapportage sport 2010*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut

'Bikkels' en Virtuozen

- Tomlinson, A., Ravenscroft, N., Wheaton, B. & Gilchrist, P. (2005). Lifestyle sports and national sport policy: an agenda for research. Report to Sport England. Trevin towers: University of Brighton.
- Van Eekeren, F., Keur, A., Thierry, S. (2008). Onderzoek naar de omvang van de anders georganiseerde sport. Universiteit Utrecht, Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisatiewetenschap (USBO).
- Verweel, P. (2007). *Respect in en door sport*. Amsterdam: SWP.
- Wacquant, L. (2006). *Pierre Bourdieu* *. In R. Stones (Eds.), *Key Contemporary Thinkers*. London: Macmillan
- Wacquant, L.J.D. (1995). Pugs at Work: Bodily Capita land Bodily Labour Among Professional Boxers*. *Body & Society*. Sage. London. Vol 1. No. 1. Pp. 65-95
- Wagg, S. , Brick, C., Wheaton, B., Caudwell, J.. (2009). *Key Concepts in Sports Studies*. London: Sage Publications.
- Walseth, K. (2008). Bridging and bonding social capital in sport – experiences of young women with an immigrant background. *Sport, Education and Society*, 13(1), 1-17
- Weeks, J. (1990). The Value of Difference. In J. Rutherford (Eds.), *Identity: Community, Culture, Difference* (pp. 88-100)), London: Lawrence and Wishart.
- Weick, K. (1995). *Sensemaking in Organizations*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Wheaton, B. & Beal, B. (2003). 'Keeping it Réal': Subcultural media and the Discourses of authenticity in *Alternative Sport*, 38:2, 155-176.
- Wheaton, B. (2005). Selling Out? The Globalization and Commercialization of Lifestyle Sports. In L. Allison (Eds.), *The Global politics of Sport* (pp. 140-61). London: Routledge
- Wheaton, B. (2007). After Sport Culture: Rethinking Sport and Post-Subcultural Theory. *Journal of Sport & Social Issues*, 31(3), 283 – 306.
- Wheaton, B. (ed.) (2004). *Understanding Lifestyle Sports: Consumption, Identity and Difference*. London: Routledge
- Wheaton, B. (Eds.). (2004). *Understanding Lifestyle Sports: Consumption, Identity and Difference*. London: Routledge
- Woodward, K. (Eds.). (1997). *Identity and Difference*. London: Sage Publications.
- Yin, R. (2003). *Case Study Research, Design and Methods*. Thousans Oaks: Sage Publications.

Lijst met video's

- MrToekToek (5 januari 2010). Masters Of The Game : VS Barka. Suriname (1/4) [Videobestand]. Geraadpleegd via <http://www.youtube.com/watch?v=djI1zn1Gkul&feature=related>
- Wardiola277 (11 juni 2011). shock van dollar extra.wmv [Videobestand]. Geraadpleegd via <http://www.youtube.com/user/Wardiola277?feature=mhee#p/u/1/jzg2yMJVnWo>
- Wardiola277 (11 juni 2011). pinto's akka door de lucht.wmv [Videobestand]. Geraadpleegd via <http://www.youtube.com/user/Wardiola277?feature=mhee#p/u/3/BYRBYVLhpno>
- Wardiola277 (11 juni 2011). panna's door Dollar en Clara.wmv [Videobestand]. Geraadpleegd via <http://www.youtube.com/user/Wardiola277?feature=mhee#p/u/4/VsGIoRIblow>
- Wardiola277 (11 juni 2011). Panna Pinto bij Ula.wmv [Videobestand]. Geraadpleegd via <http://www.youtube.com/user/Wardiola277?feature=mhee#p/u/5/H3-9Hr7TCrg>
- Wardiola277 (11 juni 2011). panna pinto.wmv [Videobestand]. Geraadpleegd via http://www.youtube.com/user/Wardiola277?feature=mhee#p/u/6/IQrTE5zSz_w
- Wardiola277 (10 juni 2011). dollar met akka en panna.wmv [Videobestand]. Geraadpleegd via <http://www.youtube.com/user/Wardiola277?feature=mhee#p/u/11/wx7VunMMbAA>
- dres1981 (30 augustus 2009). 2 Masters ft 2 StreetSkillerz [Videobestand]. Geraadpleegd via <http://www.youtube.com/watch?v=mvvQ5vMGfBQ>
- HerwinSimon (16 mei 2010). Field theory - Pierre Bourdieu [Videobestand]. Geraadpleegd via <http://www.youtube.com/watch?v=7FXPnkWScyE>
- HaiGuyz789 (13 juli 2008). Masters Of The Game Suri 11-july-09 : Masters Vs Team Brazil Futsal [Videobestand]. Geraadpleegd via <http://www.youtube.com/watch?v=XlrEpELs8Y&feature=related>
- Checkitcheckitout (1 april 2010). masters of the game street skills [Videobestand]. Geraadpleegd via <http://www.youtube.com/watch?v=60vI6ewoISs>
- furgellpinas (10 april 2011). StreetSkillerz- Pinto, Dollar, Naro, Thamar, Gary en Dres [Videobestand]. Geraadpleegd via <http://www.youtube.com/watch?v=Z8PeZVqD7ZM>

Bijlagen

Bijlage 1

Conventionele sporten (Skille, 2005, p. 308)

Conventionele sporten

Competitieve focus

Vaste tijden

Vrijwillig bestuurd door de leden

Georganiseerd binnen (lokale) sportverenigingen

Traditionele Wedstrijdsporten (Athonissen & Sterkenburg, 2006, p. 9)

---

traditionele wedstrijdporten

---

gereguleerde trainingen

Wedstrijdregels

trainers en coaches

sporters hebben veel verplichtingen jegens elkaar

Alternatieve sporten (Skille, 2005, p. 308)

Alternatievesporten

Toegankelijkheid

Flexible tijden

Lagekosten

Grotendeelszelf-georganiseerd

Actiesporten (Athonissen & Sterkenburg, 2006, p. 9)

Actiesporten

geen gereguleerde trainingen

geen wedstrijdregels

geen trainers en coaches

sporters hebben weinig verplichtingen jegens elkaar

Bijlage 2

Topiclijst interviews (voetballers):

- **Het zaalvoetbal (nu)**

- Kun je wat meer vertellen over het zaalvoetbalteam?
- Wat is belangrijk in het team (vrienden / presteren)?
- Hoe ben je bij het team terecht gekomen?
- Wat is je positie binnen het team (voetballend / in de kleedkamer)?
- Wat voor een spelers zitten in het team (leeftijd, buurt, etniciteit, sociale klasse, manier van voetballen)?
- Hoe en door wie wordt alles in en rondom het team georganiseerd?
- Wat betekent het voor je om te spelen voor dit team?
- Hoe ziet de competitie eruit en hoe voetballen de andere teams uit de competitie?

- **Opgroeien met voetbal (achtergrond)**

- Waar ben je opgegroeid?
- Wat voor een wijk of stad is dit (volksbuurt / middenklasse wijk)?
- Wat voor een gezin / familie kom je uit?
- Hoe ben je opgegroeid / opgevoed?
- Welke rol heeft sport / voetbal in je jeugd gespeeld?
- Wanneer ben je gaan voetballen en wie heeft ervoor gezorgd dat je bent gaan voetballen?
- Van wie heb je het voetballen geleerd?

- **Zaal, veld en straatvoetbal (betekenissen)**

- Kun je me wat vertellen over de voetbalcontexten waarin je actief bent?
- Hoe is het voetbal in deze contexten georganiseerd?
- Hoe voetbal je in de verschillende contexten (zakelijkheid vs. Show)
- Wat zijn de verschillen tussen straat-, zaal- en veldvoetbal?
- Welke voetbalvariant vind je het leukste en waarom?
- In welke context voel je je het meeste thuis en hoe komt dat?
- In welke context heb je het meeste geleerd?
- Wanneer mag je in de verschillende contexten meedoen?
- Kun je iets vertellen over je mooiste voetbalervaring?